

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**EŞCİNSELLERE YÖNELİK TUTUMLARIN DİNDARLIK DÜZEYİ,
YENİLİKÇİLİĞE AÇIK OLMA DURUMU, EŞCİNSELLİĞE YÖNELİK
BİLGİ DÜZEYLERİ AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME**

GÖKSU BORLU
20167725

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2018

**EŞCİNSELLERE YÖNELİK TUTUMLARIN DİNDARLIK DÜZEYİ,
YENİLİKÇİLİŐE AÇIK OLMA DURUMU, EŐCİNSELLİŐE
YÖNELİK BİLGİ DÜZEYLERİ AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME**

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**GÖKSU BORLU
20167725**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ DANIŞMANI
DR. HANDE ÇELİKER SÖYLER**

**LEFKOŞA
2018**

KABUL VE ONAY

..... tarafından hazırlanan “.....”
başlıklı bu çalışma,/...../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda
başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans
olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

.....
Ünvan Ad Soyad (Danışman)
Üniversite Adı
Fakülte ve Bölüm Adı

.....
Ünvan Ad Soyad (Başkan)
Üniversite Adı
Fakülte ve Bölüm Adı

.....
Ünvan Ad Soyad
Üniversite Adı
Fakülte ve Bölüm Adı

.....
Ünvan Ad Soyad
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih:

İmza:

Ad Soyad:

TEŞEKKÜR

Bu araştırma süreci boyunca bana gösterdiği ilgi ve destek için danışman hocam Dr. Hande Çelikay Söyler'e,

Çalışmam boyunca benden yardımlarını esirgemeyen ve her zaman sevgisiyle motive eden canım arkadaşım Tülin Kulo'ya,

Hayatımın her evresinde yanımda olan çok değerli aile üyelerim Funda Eşrefoğlu, Serdar Salancı ve Göktuğ Borlu'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZ

EŞCİNSELLERE YÖNELİK TUTUMLARIN DİNDARLIK DÜZEYİ, YENİLİKÇİLİĞE AÇIK OLMA DURUMU, EŞCİNSELLİĞE YÖNELİK BİLGİ DÜZEYLERİ AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Araştırmanın amacı katılımcıların eşcinsellere karşı olan bilgi düzeyinin, dindarlık seviyesinin ve yenilikçiliğe açık olma durumunun değerlendirilip bu değişkenler ile eşcinsellere karşı olan tutum arasındaki ilişkinin ve değişkenlerin kendi arasındaki ilişkisinin incelenmesidir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum Ölçeği, Dindarlık Ölçeği, Bireysel Yenilikçilik Ölçeği ve Eşcinsellere Yönelik Bilgi Formu-EYBF kullanılmıştır.

Bulgular, bütün katılımcılar için, medeni durumun, en uzun süre yaşanan yerin ve baba eğitim durumunun eşcinsellere yönelik bilgi düzeyini ve medeni durumun, eğitim seviyesinin sigara kullanma durumunun, anne ve baba eğitim düzeyinin ve eşcinsel bir tanıdığının olup olmama durumunun eşcinsellere yönelik tutumu yordadığını göstermektedir. Sonuçlar aynı zamanda yaşın, medeni durumun, eğitim seviyesinin, gelir düzeyinin, en uzun süre yaşanan yerin, sigara kullanma durumunun, anne eğitim düzeyinin eşcinsel tanıdık olması durumunun bireysel yenilikçiliği ve medeni durumun, eğitim seviyesinin, sigara kullanma durumunun, alkol kullanma durumunun, anne ve baba eğitim düzeyinin ve eşcinsel bir tanıdık olma durumunun dindarlık düzeyini yordadığını göstermektedir.

Elde edilen bulgulara göre; katılımcıların eşcinsellere yönelik bilgileri ve bireysel yenilikçilikleri arttıkça dindarlık seviyeleri azalmaktadır. Bulgular, eşcinsellere yönelik bilgi düzeyinin ve dindarlık düzeyinin eşcinsellere yönelik tutumu anlamlı düzeyde yordadığını fakat bireysel yenilikçiliğin yordamadığını göstermektedir. Katılımcıların eşcinsellere yönelik bilgi düzeylerinin artması ile eşcinsellere yönelik negatif tutumunda azalma olduğu gözlenmektedir. Dindarlık seviyesinin artması ile eşcinsellere yönelik negatif tutumda artma olduğu gözlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eşcinsellik, bilgi düzeyi, bireysel yenilikçilik, dindarlık düzeyi, negatif tutum,

ABSTRACT

AN EVALUATION OF CORRELATION BETWEEN LEVEL OF PIETY, PERSONAL INNOVATIVENESS, LEVEL OF KNOWLEDGE ABOUT HOMOSEXUALITY AND ATTITUDES AGAINST HOMOSEXUALS

Evaluation of knowledge level about homosexuality, piety level and personal innovativeness of participants, correlation of these findings with each other and attitude against homosexual people were aimed by the author. Attitude scale intended for lesbians and gays, piety scale, personal innovativeness scale, information form intended for homosexuals were used as data collection tool.

Results showed that, for all participants, marital status, the longest place where participants live, education level of father predict information level about homosexuality and marital status, education level, smoke or not, education level of parents, homosexual acquaintance predict attitude of homosexuality. Meanwhile, results showed that, age, marital status, education level, level of income, the longest place where participants live, smoke or not, education level of mothers', homosexual acquaintance predict personal innovativeness; marital status, education level, smoking and using alcohol, education level of parents', homosexual acquaintance predict level of religiousness.

Results showed that, piety level of participants decreased with the increasing level of knowledge about homosexuals and personal innovativeness. Attitude against homosexuals were meaningfully predicted by the level of knowledge about homosexuals and level of piety but personal innovativeness. Negative attitude against homosexuals tends to decrease with increasing level of knowledge about homosexuals but negative attitude is increasing with the increasing level of piety.

Keywords: Homosexuality, level of knowledge, personal innovativeness, level of piety, negative attitude

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	ii
BİLDİRİM	iii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO DİZİNİ	viii
ŞEKİL DİZİNİ	x
KISALTMALAR	xi
1. BÖLÜM GİRİŞ	1
1.1. Problem durumu	3
1.2. Araştırmanın amacı	4
1.3. Araştırmanın önemi	5
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Tanımlar	5
2. BÖLÜM KAVRAMSAL, KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ	
ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Eşcinsellere yönelik tutum ve davranışlar	6
2.2. Sosyo-kültürel boyutları ile eşcinselliğe karşı olan tutum	8
2.3. Eşcinsellere yönelik tutum ve davranışlarda cinsiyet faktörü	9
2.4. Eşcinsellere yönelik tutumların dindarlık düzeyi ile ilişkisi	12
2.5. Toplumun eşcinsellere yönelik bilgi düzeyi	13
2.6. Eşcinsellere yönelik tutumlar ile ilgili yapılan uluslararası çalışmalar	15
2.7. Eşcinsellere yönelik tutumlar hakkında türkiye’de yapılan çalışmalar ...	17
2.8. Eşcinsellere yönelik tutumlarda tanışıklık düzeyinin etkisi	22

2.9. Eşcinsellere karşı olan tutumlarda yaş faktörü	23
3. BÖLÜM YÖNTEM	25
3.1. Araştırmanın modeli	25
3.2. Evren ve örneklem	25
3.3. Veri toplama araçları	25
3.3.1. Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum Ölçeği - LGYT	26
3.3.2. Dindarlık Ölçeği - DÖ	27
3.3.3. Bireysel Yenilikçilik Ölçeği - BYÖ	27
3.3.4. Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Formu – EYBF	27
3.4. Verilerin toplanması	28
3.5. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesi	28
4. BÖLÜM BULGULAR.....	30
5. BÖLÜM TARTIŞMA	55
6. BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER.....	73
KAYNAKÇA	76
EK 1. Demografik Bilgi Formu.....	90
EK 2. Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum Ölçeği - LGYT	93
EK 3. Dindarlık Ölçeği - DÖ	94
EK 4. Bireysel Yenilikçilik Ölçeği - BYÖ	95
EK 5. Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Formu – EYBF	96
EK 6. Gönüllü Bilgilendirme ve Onay Formu.....	97
Ek 7. Özgeçmiş.....	99
Ek 8. İntihal raporu.....	100
Ek 9. Etik kurul onayı	101

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı (n=150)	30
Tablo 2. Katılımcıların cinsel yönelimleri ve eşcinsel tanıdıkları olma durumlarına göre dağılımı (n=150)	33
Tablo 3. Katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları (n=150).....	34
Tablo 4. Katılımcıların cinsiyetlerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=150)	36
Tablo 5. Katılımcıların yaş gruplarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=150)	37
Tablo 6. Katılımcıların medeni durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=150)	38
Tablo 7. Katılımcıların eğitim düzeylerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=150)	40
Tablo 8. Katılımcıların gelir düzeylerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=150)	42
Tablo 9. Katılımcıların en uzun süre ikamet ettikleri yere göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=150)	43
Tablo 10. Katılımcıların sigara kullanma durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=150)	44
Tablo 11. Katılımcıların alkol kullanma durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=150)	44

Tablo 12. Katılımcıların anne eğitim durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=150)	46
Tablo 13. Katılımcıların baba eğitim durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=150)	48
Tablo 14. Katılımcıların eşcinsel bir tanıdığı olması durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=150)	50
Tablo 15. Katılımcıların daha önce eşcinsellerle ilgili bir araştırmaya katılma durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=150)	51
Tablo 16. Katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları arasındaki ilişki (n=150)	52
Tablo 17. Katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının eşcinsellere yönelik tutum puanlarını yordama durumu (n=150)	53

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1. Katılımcıların bireysel yenilikçilik durumlarına göre dağılımı.....	35
---	----

KISALTMALAR

EYBF: Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Formu

DÖ: Dindarlık Ölçeği

BYÖ: Bireysel Yenilikçilik Ölçeği

LGYT: Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum Ölçeği

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Eşcinsellik psikoloji ve psikiyatri biliminin üzerinde durduğu, araştırdığı ve merak ettiği konulardan birisi olmuştur. Bu nedenle geçmişten günümüze eşcinsellik ile ilgili sayısız araştırma yapılmıştır ve yapılmaya devam etmektedir. Eşcinsel bireyler cinsel yönelimlerinden dolayı toplumda önyargıya ve ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Eşcinsel bireyler toplum tarafından dışlanıp sözel ve fiziksel saldırı ile karşılaştıklarından kendi cinsel yönelimlerini açıklayamamakta ve özgürce yaşayamamaktadırlar. Bu durumun sonucu olarak eşcinsel bireyler ekonomik, psikolojik ve sosyal sorunlar yaşamaktadırlar.

Eşcinsellik 20. Yüzyılın başlarına kadar sapkınlık veya hastalık olarak görülmekteydi. 1960'lara kadar psikopatoloji olarak kabul edilen eşcinsellik ile ilgili yapılan araştırmaların çoğu eşcinselliğin nedenleri ve tedavisi üzerine olmuştur. (Herek 1984, 1973 yılından itibaren, Amerikan Psikiyatri Derneğine göre eşcinsellik cinsel eğilimin normal bir varyasyonu olarak görülüp akıl hastalığı sınıflandırılmasından çıkarılmıştır. Ayrıca eşcinsellik 1993 yılından beri Dünya Sağlık Örgütü ve 2001 yılından beri Çin Psikiyatri Derneği tarafından da akıl hastalığı sınıflandırılmasından çıkarılmıştır. Şimdilerde ise eşcinsellik alternatif bir yaşam biçimi olarak kabul edilmektedir. Buna rağmen bazı toplumlarda eşcinsellik hala sapkınlık ve hastalık olarak görülmeye devam edilip eşcinsellere karşı olan negatif tutum devam etmektedir. (Herek 2000)Eşcinselliğin hastalık sınıflandırılmasından çıkmasından sonra yapılan araştırmalar eşcinselliğin nedenlerinden ve tedavisinden ziyade eşcinsellere karşı olan tutum ve bu tutumun nedenleri üzerine yapılandırılmıştır. (Garnets ve Kimmel, 2003).

Eşcinsellere karşı olan tutumun nedenleri üzerine yapılan araştırmalar zaman zaman farklı sonuçlansa da bireyin cinsiyetinin, eğitim seviyesinin, yaşının ve

dindarlık düzeyinin, eşcinsellere karşı olan tutum üzerinde önemli bir etken olduğuna dikkat çekmektedir. Cinsiyetin eşcinsellere karşı olan tutum üzerindeki etkisini inceleyen araştırmalara bakıldığı zaman; erkeklerin kadınlara oranla eşcinsellere karşı daha olumsuz tutuma sahip olduğu görülmektedir. Eşcinsel bireyin cinsiyetinin eşcinsellere karşı olan tutumu etkilediği tespit edilmiştir. Literatürde, erkeklerin geylere olan tutumunun lezbiyenlere oranla daha olumsuz olduğu belirtilmiştir. Bireyin eğitim seviyesinin ve yaşının eşcinsellere karşı olan tutumu üzerinde etkisi bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki bireyin eğitim seviyesi ve eşcinsellere karşı olan negatif tutumu arasında negatif bir korelasyon vardır. Bireyin eğitim seviyesi arttıkça eşcinsellere karşı olan negatif tutumunda bir azalma olmaktadır.(Lewis ve Taylor, 2001). Bireyin yaşı ve eşcinsellere karşı olan negatif tutumu arasında ise pozitif bir korelasyon vardır. Bireyin yaşı arttıkça eşcinsellere karşı olan negatif tutumunda bir artış görülmektedir. (Health ve Goggin, 2009; Steffens ve Wagner, 2004).

Bireyin dindarlık düzeyi eşcinsellere karşı olan tutumu etkileyen bir diğer önemli faktördür. Bu alanda ülkemizde yapılan araştırmaların sayısı uluslararası alana göre daha azdır. Eşcinsellere karşı olan tutum ile dindarlık düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar dindarlık düzeyi ile eşcinsellere karşı olan negatif tutum arasında anlamlı bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır. Bireyin dindarlık seviyesi arttıkça eşcinsellere karşı olan negatif tutumunda artış olduğu görülmektedir. (Whitley, 2009)

Bireylerin eşcinseller ile ilgili eksik bilgi sahibi veya yanlış bilgi sahibi olması da eşcinsellere karşı var olan negatif tutumu etkilemektedir. Toplumumuzda eşcinsellik ile ilgili herhangi bir eğitim verilmemesinden kaynaklı, eşcinseller hakkında sahip olunan bilgilerin çoğu kulaktan dolmadır ve herhangi bir bilimsel dayanağı yoktur. Buna bağlı olarak bireyler eşcinsellere karşı olumsuz tutum geliştirmektedir. Örneğin, yapılan araştırmalar göstermektedir ki toplumda eşcinsellik bir hastalık olarak görülmektedir. (Duyan, Gelbal 2006)Bireyler, eşcinselliğin hastalıktan, problemden veya kişisel tercihten kaynaklandığı düşünmektedir. (Çırakoğlu, 2006)

Eşcinsel bir birey ile kurulan ilişki de eşcinsellere karşı var olan tutumu etkileyen bir diğer önemli faktördür. Araştırmalar göstermektedir ki, eşcinsel

tanıdığı olan bireyler eşcinsel tanıdığı olmayan bireylere göre eşcinsellere karşı pozitif tutuma sahiptirler(Gonsiorek, Weinrich, 1991) Öteki yandan Swank ve Raiz (2010) da yaptığı çalışmada eşcinsellere karşı olan pozitif tutum ve eşcinsel tanıdığının olup olmaması arasında herhangi bir anlamlı ilişki olmadığını vurgulamaktadır.

Bu çalışmada İzmir’de bulunan eşcinsellerin yoğun olarak yaşadığı Bornova Sokağı’ndaki esnafların ve eşcinsel bireylerin daha az yaşadığı düşünülen bölgelerdeki esnafların dindarlık düzeyi, yenilikçiliğe açık olma durumu, eşcinsellere karşı sahip olunan bilgi düzeyleri ile eşcinsellere karşı olan tutumu arasındaki ilişki incelenecektir. Bu çalışma henüz İzmir ilinde bulunan ve eşcinseller ile iletişimde olan esnaflarla yapılmamış olması açısından önemlidir. Ayrıca ileride eşcinsellere karşı olan tutumun nedenleri üzerine yapılan araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Problem durumu

Bu çalışmada öncelikle eşcinsellere karşı var olan negatif tutumun nedenlerinin araştırılması hedeflenmektedir. Bunun için ilk olarak gün içerisinde lük hayatında eşcinseller ile iletişime geçen ve geçmeyen esnafların saptanması ve bu esnafların eşcinsellere karşı olan bilgi düzeylerinin, dindarlık seviyelerinin ve yenilikçiliğe açık olma durumlarının değerlendirilmesi ve bu değişkenler ile eşcinsellere karşı olan tutumları arasındaki ilişkinin ve değişkenlerin kendi arasındaki ilişkinin araştırılması planlanmıştır.

Araştırmanın ana soruları şunlardır:

1. Katılımcıların dindarlık seviyesi ve eşcinsellere karşı olan bilgi düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
2. Katılımcıların dindarlık seviyesi ve yenilikçiliğe açık olma durumları arasında bir ilişki var mıdır?
3. Katılımcıların eşcinsellere karşı olan bilgi düzeyleri ve yenilikçiliğe açık olma durumu arasında ilişki var mıdır?
4. Katılımcıların eşcinsellere karşı olan bilgi düzeyleri, dindarlık seviyesi ve yenilikçiliğe açık olma durumu arasında ilişki var mıdır?

5. Katılımcıların eğitim seviyesi ve eşcinsellere karşı olan bilgi düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
6. Katılımcıların yaşı ve eşcinsellere karşı olan bilgi düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
7. Katılımcıların eşcinsel bir birey ile tanışıklığı olması ile eşcinsellere karşı olan bilgi düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
8. Katılımcıların yenilikçiliğe açık olma durumu ile eşcinsellere karşı olan tutumu arasında bir ilişki var mıdır?
9. Katılımcıların eşcinsellere karşı olan bilgi düzeyleri ile eşcinsellere karşı olan tutumu arasında ilişki var mıdır?
10. Katılımcıların eşcinsel bir birey ile tanışıklığı olması ile eşcinsellere karşı olan tutumu arasında ilişki var mıdır?

1.2 Araştırmanın amacı

Eşcinsellere karşı olan negatif tutumun geçmişten günümüze devam ettiği fakat zaman içerisinde bu negatif tutumun azaldığı bilinmektedir. (Feng, vd. 2011) Devam eden bu negatif tutum eşcinsel bireylerin psikolojik, ekonomik ve sosyal sorunlar yaşamasına neden olup eşcinsel bireylerin yaşam kalitesini düşürmektedir. Bu negatif tutumun devam etmesinin birçok önemli faktörü olduğu bilinmektedir. Var olan bu negatif tutum bireylerin özelliklerine göre cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, daha önce eşcinsel bir birey ile tanışıklığının olup olmaması vb. değişmektedir.

Alan yazın taraması, toplumumuzda eşcinseller ile ilgili bilinen bilgilerin çoğunun eksik ve yanlış olduğunu ve bilgilerin herhangi bir bilimsel dayanağının olmadığını ve öğrencilerin eğitim-öğretim hayatları boyunca okullarda eşcinseller ile ilgili herhangi bir bilgi edinmediklerini göstermektedir. Bununla birlikte dindarlık düzeyinin ve yeniliğe açık olup olmama durumunun da var olan negatif tutumu etkilediği düşünülmektedir.

Ülkemizde eşcinsellere karşı olan tutum ile ilgili çalışmaların sınırlı oluşu, eşcinsellere karşı olan negatif tutumun nedenlerinin ve çözümün tespiti için ışık tutabilmesi nedeni ile bu alana katkı sağlayacaktır. Elde edilen bulguların yeni araştırmalar için yol gösterici olması beklenmektedir.

1.3. Araştırmanın önemi

Yapılan bu çalışma sadece İzmir ili içerisinde Bornova sokağında yaşayan ve yaşamayan esnaflar ile sınırlıdır.

Bireylerin eşcinsellere karşı olan bilgi düzeyleri Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Formu-EYBF ölçeğinin maddeleri ile ölçülmektedir.

Bireylerin dindarlık seviyeleri Dindarlık Ölçeği-DÖ maddeleri ile ölçülecektir.

Bireylerin yenilikçiliğe açık olma durumu Bireysel Yenilikçilik Ölçeği maddeleri ile ölçülecektir.

Bireylerin eşcinsellere karşı olan tutumu Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum Ölçeği – LGYT'nin kısa versiyonu maddeleri ile ölçülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Çalışmaya katılan bireylerin anketleri dürüst ve samimi cevaplar vererek dolduracağı düşünülmektedir.

Çalışmada uygulanan anket formlarının Türkçe geçerliliği ve güvenilirliği bulunmaktadır.

1.5. Tanımlar

Cinsel eğilim: Bir bireyin erotik bir biçimde bir kadını, erkeği veya her ikisini birden çekici bulması olarak tanımlanmıştır.

Eşcinsellik: Bir cinsel eğilim olup cinsel arzunun veya davranışın bireyin kendi cinsiyetinden olan birine yönlendirmesi olarak tanımlanmıştır.

Heteroseksüel yönelim: Bireyin karşı cinse ilgi duyması olarak tanımlanmıştır.

Homoseksüelyönelim (eşcinsel): Bireyin hem cinsine duyduğu ilgi olarak tanımlanmıştır.

Biseksüel yönelim: Bireyin her iki cinse duyduğu ilgi olarak tanımlanmıştır.

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL, KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Eşcinsellere yönelik tutum ve davranışlar

Cinsel yönelim, bireyin toplum içerisinde sahip olduğu cinsel kimlikten farklı olarak; bir kadına, bir erkeğe veya her iki cinsiyetten de olabilecek başka bireye duyduğu cinsel ilgi ya da duygusal bağlılık anlamına gelmektedir (Brannon, 2002; Hyde ve DeLamater, 1994). Bu ifadeye bakıldığında cinsel yönelimin üç farklı biçiminden bahsedilebilir: Bireyin karşı cinse ilgi duyması heteroseksüel yönelim, hem cinsine duyduğu ilgi homoseksüel (eşcinsel) yönelim, her iki cinse duyduğu ilgi ise biseksüel yönelim olarak adlandırılır (Güney, 2004)

Toplumda eşcinsellere yönelik olumsuz nitelikteki tutum ve davranışların önceki zamanlara kıyasla olumlu biçimde değiştiği şeklinde yapılan araştırmalar mevcut olsa da (Altemeyer, 2001; Smith, 2011), olumsuz tutum ve davranışların yoğunluğu yapılan birçok farklı uluslararası çalışma ile gözler önüne serilmiştir (Davison ve Frank, 2007; Gelbal ve Duyan, 2006; Herek, 2000; Saraç, 2012; LaMar ve Kite, 1998).

Eşcinsellere yönelik sergilenen olumsuz tutum ve davranışlar arasında en sık kullanılan kavramlardan biri homofobik söylemlerdir. Etimolojik bir açıklama ile ifade edilecek olursa; ‘homo’ aynı, ‘fobi’ ise korku ve nefret anlamına gelmektedir. Eşcinsellere karşı şiddetin en büyük sebeplerinden biri olarak gösterilen homofobi; kavramsal olarak basit anlamıyla eşcinsel bireylere yönelik korku olarak tanımlanır. Ancak geniş bir ifadeyle, bu kavram bir korkudan daha fazlası olan; nefreti, buna bağlı olarak ortaya çıkan ayrımcılığı ve eşcinsel bireylere karşı tüm fiziksel ve duygusal şiddeti içermektedir. Eşcinsellere yönelik korku ve öfke, literatürde birçok farklı kavramlarla

tanımlanabilse de, tüm bu kavramlar arasından en sık kullanılanı homofobidir (Herek, 1991)

Homofobi kavramı ilk olarak 1972 yılında yayımlanan George Weinberg'in *Society and the HealthyHomosexuals* eserinde yer almasıyla birlikte literatüre girmiştir. Weinberg, homofobi (homophobia) kavramını, latince 'aynı' ve 'korku' anlamına gelen kavramlardan hareketle toplum tarafından farklı cinsel yönelimi olan bireylere karşı duyulan korku olarak ifade etmiştir.

Eşcinsellere yönelik tutumlar ile ilgili hem benzer hem farklı tanımlar yer almaktadır. Bu tanımlar esas olarak eşcinsel bireylere yönelik önyargıları temel almaktadır. Böylelikle eşcinsellere yönelik tutumları anlamada kavramların temeline inmek önem kazanmaktadır.

Homofobi temelinde bireysel olarak ele alınırken, karşı cinsiyetçilikte bu durum toplumsal düzeyde değerlendirilmektedir. Bu düşünceden yola çıkarak, kadın ve erkeklerin birbiri için yaratıldıkları ifadesi, eşcinselliği meşrulaştırmaktadır. Böylelikle bu düşünce, eşcinsellere yönelik önyargı ve ayrımcılığı beraberinde getirmektedir. Yine bu ifade, heteroseksüel bireylerin eşcinsel bireylerden daha üstte olduğu hiyerarşik algıyı beraberinde getirmektedir (Tin, 2008). Böylelikle, toplumsal düzeydeki normların dışında kabul edilen eşcinseller, kalıp yargılar barındıran karşı cinsiyetçilik tarafından dışlanmaktadır (Herek, 2003).

Tüm kavramlardan ayrı olarak, bütün cinsel yönelimlere yönelik olumsuz tutumları ifade eden en kapsamlı kavram cinsel önyargıdır. Bu kavramın birçok açıdan yararı olduğu belirtilmektedir. Homofobi önyargılı tutumların kaynağına vurgu yaparken, cinsel önyargı ise yapılan olumsuz tutumları betimlemeyi ifade eder. Ayrıca, cinsel önyargı kavramının psikolojide yer alan diğer önyargı çalışmaları ile bağlantısı bulunmaktadır. Yani, önyargının farklı biçimlerinde olduğu gibi, cinsel önyargı da bir tutum anlamına gelmektedir. Bu tutum, belli bir grup veya kitleye yönelik olumsuz duygu ve davranışları barındırmaktadır. Her ne kadar cinsel önyargı bütün cinsel yönelimlere ilişkin

olsa da hedefinde daha çok eşcinsel ve biseksüel bireyler ve davranışları yer almaktadır (Herek, 2003).

2.2.Sosyo-kültürel boyutları ile eşcinselliğe karşı olan tutum

Eşcinsellere yönelik tutum ve davranışlara bakıldığında bu durumun yeni ortaya çıkmadığı, aslında uzun yıllar boyunca var olduğu bilinmektedir. Tarihte yolculuk yapmak gerekirse, eşcinselliğin yaygın olarak görüldüğü Hristiyanlığın başlangıç dönemlerinde bu durum normal karşılanmamakla birlikte cezasının da ölüm olması isteniyordu. M. S. 313 tarihine bakıldığında, Hristiyanlığı imparatorluğun resmi dini olarak kabul eden Roma İmparatoru Konstantinos, bu tür eylemleri engellemek amacıyla cinsel yönelimleri farklı olan erkeklere ağır cezalar uygulamıştır. Biraz daha ileri bir tarihe bakıldığında M. S. 390 yılında, eşcinsellik yasa dışı ilan edilmiştir. Kiliseler tarafından ise bu durum günah olarak kabul edilmiştir (Vanessa, 2004).

Nazi Almanyası'na bakıldığında eşcinsellik, sistem için bir tehdit olarak algılanmakta ve bu durumun yok edilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Nazi Almanyası'nda eşcinsellik ahlaki açıdan düzenin bozulmasının bir sebebi olarak görülmüştür. Aynı zamanda bu coğrafya üzerinde yaşayan eşcinseller; üremenin devamı konusunda karşılaşılan bir engel, zayıflık ve toplumun ırkını bozan kişiler olarak nitelendirilmiştir. Bu konu üzerinde yapılan çalışmalardan birine bakacak olursak, Lautmann yaptığı araştırmasında, eşcinsellerin toplama kampı içerisindeki hiyerarşik düzenin en alt basamağında bulunduğunu, tehlikeli işler için onların seçildiğini ve çoğunlukla ağır işkencelere maruz kaldıklarını ileri sürmektedir (Haeberle, 2001).

Avrupa'nın birçok ülkesinde 17. yüzyıldan itibaren homofobik yaklaşım giderek artmıştır. İnsanlar, oluşan bu ön yargı ile birlikte, aile bağlarının zayıflamasında, toplumsal sorunların gelişmesinde, ülke nüfusunun azalmasında neden olarak eşcinselleri göstermiştir. 1936-39 yıllarında İspanya'daki iç savaş sonrası homofobi sebebiyle eşcinsellerin yargılanması istenmiş ve eşcinsel bireyler hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Bunun yanında Amerika'da da benzer yaklaşımlar söz konusu olmuştur. 20. yüzyılda

Amerika’da söz sahibi olan yönetim, eşcinselleri birer hastalık olarak görmüş ve orduları içerisinde yer alan bütün eşcinsel bireyleri uzaklaştırarak psikiyatri koğuşlarına yatırmıştır (Vanessa, 2004).

Günümüzde Libya, Gana, Özbekistan, Afganistan, Mısır ve Fas gibi erkek eşcinselliğinin kabul görülmediği ülkelerde bunun yaptırımını 10 yıla kadar hapis cezası olarak belirlenmiştir. Öte yandan Suudi Arabistan, Nijerya ve İran gibi ülkelerde erkeklerin eşcinselliği konusunda uygulanan cezanın idam olması yönünde gerekli yasal düzenlemeler mevcuttur. Buna karşıt olarak homofobinin yükselmesinin önünde engel olacak yasalar, dünyanın büyük çoğunluğunda mevcut değildir. Ancak, Kuzey ve Güney Amerika’nın bazı bölgeleri ve Avustralya’da ayrımcılığı engeller nitelikteki yasal düzenlemeler bulunmaktadır (ILGA). Türkiye’de ise bu konu hakkında eşcinsellere tanınan ve onların haklarını koruma altına alan herhangi bir düzenleme mevcut değildir (Dalvi, 2004).

Herek’in 1984 yılında yaptığı çalışmada, bireyin yaşadığı bölgenin (örn. kasaba veya kırsal alan) eşcinsellere yönelik olumsuz tutum üzerinde etkili olduğu gösterilmiştir (Herek, 1984). Bir başka çalışmada, cinsel önyargının yaşanılan bölgeye göre şekillendiği ve bu durumun kültürel farklılıklara işaret ettiği belirtilmektedir (Weishut, 2000). Araştırmacı, batı toplumunda eşcinsellere yönelik tutumun daha ılımlı olduğunu ifade ederken, batılı olmayan toplumların bu durum üzerindeki tutumlarının daha olumsuz olduğunu vurgulamaktadır. Bir diğer çalışmada, kentlerde yaşayan bireylerin eşcinsellere yönelik tutum ve davranışlarının kırsal alanlarda yaşayanlara göre daha olumlu olduğu ifade edilmiştir (Snively, Kreuger, Stretch, Watt ve Chadha, 2004). Fakat bu durumun yaşa göre farklılık gösterdiği belirtilmektedir. Gençler için yaşadıkları yer cinsel önyargı açısından farklılık göstermektedir. Ancak yaşlılar için bu durum söz konusu değildir.

2.3. Eşcinsellere yönelik tutum ve davranışlarda cinsiyet faktörü

Geçmişten günümüze bakıldığında eşcinsellere yönelik olumsuz denilecek tutum ve davranışlar kadınlara kıyasla erkek eşcinsellerde daha sık

rastlanmaktadır. Ama bu kadın eşcinsellerin toplumda kabul görüldüğü anlamına gelmemektedir. Bunun temelinde erkeklerin seks hayatının temel cinsiyeti olarak belirlenmesi, bu yüzden penis olmadığı takdirde seksin olmayacağı algısı ve kadınların toplum içerisinde daha çok görmezden gelindiği düşüncesi vardır (Vanessa, 2004).

Toplumda sergilenen ayrımcı tutumlar, bir başka deyişle homofobi, erkek bireylerde daha çok rastlanmaktadır. Başka bir ifadeyle açıklanacak olursa erkek bireyler, kadınlara göre, özellikle erkek eşcinsellere yönelik çok daha fazla homofobik tutumda bulunmaktadırlar. Yapılan bazı araştırmalarda bunun nedeni olarak erkeklere toplum içerisinde yüklenen kültürel kalıpların kadınlardan daha fazla olduğu ve erkeklerde görülen eşcinselliğinin, erkekliği olumsuz yönde etkilediği gerekçesi gösterilmiştir (Herek, 1991). Böylelikle homofobi, heteroseksüel erkekler için, hem insanlar üzerinde kullandıkları güç üstünlüğü hem de buna bağlı olarak gerçek erkek algısını oluşturmuştur. Günümüze kadar yapılan birçok araştırma erkeklerin, kadınlara oranla erkek eşcinsellere yönelik daha fazla olumsuz davranış gösterme eğiliminde olduklarını gözler önüne sermiştir (Froyum, 2007; Herek, 1988; Schellenberg ve Sears, 1999).

Önceden yapılan pek çok araştırmada cinsiyet farklılığının eşcinsellere yönelik tutum üzerindeki etkisine bakılmıştır. Çıkan sonuçlara göre, eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve davranışın erkeklerde kadınlara göre daha fazla olduğu saptanmıştır (Herek ve Gonzalez-Rivera, 2006; LaMar ve Kite, 1998; Kite, 1984; Herek, 1988; Swank ve Raiz, 2010). Bulunan bu sonuçlar araştırmacıların dikkatini çekerek onları cinsiyet farklılıklarının eşcinsellere yönelik olumsuz tutum üzerindeki nedenlerini araştırmaya yöneltmiştir. Böylelikle, kadın ve erkek eşcinsellere yönelik tutumlarda erkek ve kadınlar açısından farklılıklar olduğu saptanmıştır. Yine sonuçlara göre, çoğunlukla erkeklerin, hemcinsi olan eşcinsellere (erkek eşcinseller) karşı tutumunun karşı cins eşcinsellere (kadın eşcinseller) göre daha olumsuz olduğu vurgulanmıştır. Öte yandan, bu durum kadınlar açısından değerlendirilirken, kadın bireylerin hem erkek hem de kadın eşcinsellere

yönelik tutumlarına ilişkin anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (Herek, 1988, 2000; Louderback ve Whitley, 1997; Steffens ve Wagner, 2004; Herek ve Capitanio, 1995; Kite ve Whitley, 1996; Ratcliff, Lassiter, Markman ve Snyder, 2006). Bunun yanında, bazı çalışmalar eşcinsellere yönelik kalıp düşüncelerin de cinsiyete göre değiştiğini ortaya koymaktadır. Sakallı'nın 2002 yılında yaptığı bir çalışmada, erkeklerin kadınlara göre eşcinsellere yönelik daha fazla kalıp düşünceye sahip olduğu bulunmuştur (Sakallı, 2002c).

Eşcinsellere yönelik tutumlar üzerindeki cinsiyet farklılıklarına ilişkin gösterilen nedenlerden biri cinsel kimliği esas almaktır. Bu düşünceden yola çıkarak, toplumda belirlenen erkek rollerini benimseyen erkek bireylerin, eşcinseller üzerindeki tutumlarını cinsel kimlik yönünden değerlendikleri ortaya konmaktadır. Bu sebepten dolayı, erkek bireylerin kadın ve erkek eşcinsellere yönelik düşüncelerinin farklılık gösterdiği ileri sürülmektedir (Herek, 2000). Bu nedenle, erkek eşcinseller, benimsenen erkeksi kimliğe uymadığı için daha fazla olumsuz tutuma maruz kalmaktadır. Fakat bu durum kadınlar için geçerli değildir. Benzer bir çalışmada, erkeksiliğe önem vermenin ve büyük ölçüde benimsemenin cinsel yönelim üzerindeki önyargıyı tetiklediği görülmektedir (Theodore ve Basow, 2000). Toplumsal rollere adapte olma konusunda erkek bireylere, kadınlara oranla daha fazla baskı uygulandığı düşünülmektedir (Herek ve Glunt, 1993). Bu durum, erkeklerin erkeksi kimliğini korumaya çalıştığını ve bu sebeple erkek eşcinsellere yönelik daha fazla olumsuz tutum gösterdiklerini beraberinde getirmektedir. Kadınlara kıyasla erkeklerde, eşcinsellerle sosyal ilişki kurmaya yönelik baskı daha fazladır. Bu nedenle, sosyal bir ilişki kurma kadınların eşcinsellere yönelik tutumunu olumlu yönde arttırmaktadır. Bir başka çalışmada, kadın eşcinsellere erotik bir değer yüklemenin erkekler tarafından cinsel nesne olarak görülmesine ve bu durumun erkeklerin olumlu tutumu ile bağlantılı olabileceğine dikkat çekilmektedir (Louderback ve Whitley, 1997).

Eşcinsellere yönelik tutumların kişiden kişiye farklılık göstermesindeki nedenlerden biri, cinsiyet inanç sistemi olarak gösterilmektedir. Cinsiyet inanç

sistemi, kadın ve erkeklere yönelik uygun olan ve olmayan rolleri kapsamaktadır. Bu sisteme göre, cinsiyet hakkında kalıp düşünceler belirleyici nitelikteki toplumsal beklentiler anlamına gelmektedir (Deaux ve Kite, 1987). Cinsiyet inanç sistemini benimseyen biri bu beklentiler doğrultusunda, eşcinsellerin bu sisteme uymadıkları gerekçesiyle olumsuz olarak değerlendirecektir (Whitley ve Ægisdóttir, 2000). Örneğin bir erkek, kadınsı özelliklerle ifade edildiğinde (ya da tam tersi durumda) bireyin eşcinsel olarak değerlendirildiği ifade edilmektedir (Deaux ve Lewis, 1984). Nierman ve arkadaşları tarafından 2007 yılında yapılan bir çalışmada, cinsiyet ve geleneklerin eşcinsellere yönelik tutumları değiştirdiği ve kültürel cinsiyet rollerinin bu konuda aracı olduğu görülmektedir (Nierman, Thompson, Bryan ve Mahaffey, 2007). Bu çalışmada yer alan önemli bulgulardan biri, kültürel cinsiyet inançlarını benimseyen bireylerin bilhassa erkek eşcinsellere yönelik tutumunun daha olumsuz olduğudur. Bir başka çalışmada, kadın ve erkeklerin eşit olduğu düşüncesinin eşcinsellere yönelik tutumu olumlu olarak etkilediği söylenmektedir (Basow ve Johnson, 2000).

2.4. Eşcinsellere yönelik tutumların dindarlık düzeyi ile ilişkisi

Eşcinsellere yönelik sergilenen tutum ve davranışlara bakıldığında bu durumu etkileyen faktörler arasında dindarlık düzeyi de yer almaktadır. Dindarlık düzeyi uluslararası alanda birçok araştırmacı tarafından konu olarak ele alınmıştır. Fakat ülkemizde bu konuda yapılan araştırmalar yok denecek kadar azdır. Eşcinsellere yönelik tutumun dindarlık düzeyi ile ilgili olduğunu varsayan araştırmacılar, yaptıkları araştırmalar sonucu elde ettikleri verilere göre, dindarlık düzeyinin artması ile insanların eşcinsellere yönelik sergiledikleri olumsuz tutum ve davranışlarının da orantılı bir şekilde artış gösterdiğini gözler önüne sermiştir (Whitley, 2009).

Gelbal ve Duyan, 2006 yılında yaptıkları ulusal bir çalışmada üniversite öğrencilerinin erkek ve kadın eşcinsellere yönelik tutumlarını ve bu tutumlarının altındaki nedenleri incelemiştir. Yaptıkları çalışma sonucunda öğrencilerin sahip oldukları dini değerleri ile eşcinsellere karşı gösterdikleri

tutum ve davranışların arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma neticesinde, dini inanış bakımından yüksek değerlere sahip öğrencilerin kadın ve erkek eşcinsellere yönelik daha fazla olumsuz tutum ve davranışa sahip olduklarını bulmuştur. Leyla Saraç yakın tarihte yaptığı bir çalışmada ise beden eğitimi öğretmen adaylarını ele alarak, bu bireylerin eşcinsellere karşı sahip oldukları tutumları ve bu durumun dindarlık düzeyi ile ilişkisini incelemiştir. Beden eğitimi öğretmen adayları arasında yaptığı bu çalışmada, dindarlık düzeyinin artmasının eşcinsellere yönelik olumsuz tutumu da arttırdığını ortaya koymuştur (Saraç, 2012a).

Eşcinsellere yönelik negatif tutumların düzeyi bireyler arasında farklılık göstermektedir. Herek, eşcinsellere yönelik bu tutuma sahip olan bireylerin, geleneksel olarak tanımlanan toplumsal cinsiyet kalıbına bağlı olmaları ve muhafazakâr dinsel ideolojiyi benimsemelerinden dolayı bu tutumu sergilediklerini ileri sürmüştür (Herek, 1988). Başka bir ifadeyle, dini inanışa olan bağlılık, eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve davranışların ortaya çıkmasında etkili olan bir faktör olarak gösterilmiştir. Froyum'un 2007 yılında siyahi bireyler üzerinde yaptığı bir çalışmada, eşcinsellere yönelik homofobiye sahip olan bireylerin, eşcinsel kadın ve erkekleri normal kabul etmeyerek "ahlak dışı" olarak nitelendirdiklerini ve bunun dışında heteroseksüel bireyleri "normal", "olağan" olarak benimsediklerini ortaya koymuştur (Froyum, 2007). Aynı araştırmada adı geçen bireyler, heteroseksüel yönelimi eşcinsel yönelimden üstün tutarken buna neden olarak dini referans olarak göstermişlerdir. Bu verilere göre Herek de dinsel bağlılık ile eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve davranışlar arasında ilişki olduğunu ve dindar olmayan bireylerin eşcinsellere karşı tolerans seviyelerinin yüksek olabileceğini ileri sürmüştür (Herek, 1988).

2.5. Toplumun eşcinsellere yönelik bilgi düzeyi

Toplumun eşcinsellere yönelik olumsuz tutum sergilemesindeki önemli faktörlerden biri de bu tutuma sahip kişilerin bilgi düzeyidir. Toplumun eşcinseller ve eşcinsellik hakkında yeterince bilgi sahibi olmaması ya da

sahip olunan bilginin yanlışlığı, eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve davranışları beraberinde getirdiği düşünülmektedir. Geçmişten günümüze bakıldığında, eğitim kurumlarında eşcinselliğe yönelik herhangi bir eğitim mevcut değildir. Eşcinsellik hakkında müfredat kapsamında herhangi bir bilginin verilmemesi, toplumdaki bireylerin bilimsel hiçbir dayanağı olmayan ve kulaktan dolma bilgilere inanması eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve davranışları beraberinde getirmiştir. Gelbal ve Duyan 2006 yılında eşcinsellere yönelik yapılan bir araştırmada homoseksüel yönelimin toplumda bir hastalık ya da sapıklık olarak algılandığını vurgulamaktadır (Gelbal ve Duyan, 2006). Aynı yıl Çırakoğlu üniversite öğrencilerini kapsayan bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin eşcinselliğin altındaki nedenleri problemler, hastalık veya kişisel tercih olarak belirttiğini vurgulamaktadır (Çırakoğlu, 2006). Bunun yanında, eşcinselliğin bireyin kendi kontrolü altında olduğunu söyleyenlerin yanı sıra bu durumun tam tersi olduğunu düşünenler de mevcuttur. Eşcinselliğin bireyin kendi kontrolü altında olduğuna inananlar, bu durumun kontrol edilemeyeceğini düşünenlere kıyasla daha fazla olumsuz tutum göstermektedirler (Sakallı, 2002). Yapılan başka bir araştırmada da farklı meslek gruplarından oluşan katılımcılar, eşcinselliğin altındaki nedeni doğuştan gelen bir hastalık, yönelim olarak belirtmişlerdir (Aktaş-Mitrani, 2008). Bu ve buna benzer birçok araştırma, eşcinselliğe yönelik sahip olunan bilginin yetersiz ve bilimsel dayanağının olmadığını kanıtlar niteliktedir.

Eşcinsellere yönelik olumsuz tutumların nedenleri incelendiğinde, eğitim düzeyinin cinsel önyargı ile bağlantısı olduğu saptanmıştır. İncelemeler sonucu eğitim düzeyi ile eşcinsellere yönelik tutumlar arasında ters orantı olduğu görülmektedir. Yani, kişilerin eğitim düzeyinin artması eşcinsellere yönelik olumsuz tutumları azalttığını göstermektedir (Lewis ve Taylor, 2001; Shackelford ve Besser, 2007; Jenkins ve ark., 2009). 1999 yılında yapılan bir çalışmada, katılımcılardan araştırmada yer alan bazı ifadelere katılıp katılmadıklarını belirtmeleri istenmiştir (Wills ve Crawford, 1999). Araştırmada verilen yanıtlara göre eşcinselliğin günah olduğunu düşünen kişilerin eğitim

düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir. Eşcinsellere yönelik tutumlarda eğitim düzeyinin yanı sıra yaşın da olumlu yönde etkili olduğu gösterilmiştir (Health ve Goggin, 2009; Steffens ve Wagner, 2004; Adamczyk ve Pitt, 2009; Herek ve Gonzalez-Rivera, 2006). Yapılan bir çalışmada (Wills ve Crawford, 1999), genç bireylerin ileri yaştaki kişilere göre eşcinsellere yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu bulunmuştur. Eşcinsellere yönelik tutum ile toplumsal değişkenler arasındaki bağlantıyı inceleyen bir çalışmada, eşcinsel karşıtı olumsuz tutumlar ile yaş arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmektedir (Walch, Orlosky, Sinkkanen ve Stevens, 2010).

2.6.Eşcinsellere yönelik tutumlar ile ilgili yapılan uluslararası çalışmalar

Yirminci yüzyılın başlarında eşcinsellik sosyal bilimciler tarafından patolojinin bir biçimi olarak ele alınmıştır. Eşcinselliği aile yaşamının bozulmasında bir neden olarak gören sosyologlar, bu durumu bireysel bir tepki olarak değerlendirmiştir. Psikologların görüşü ise eşcinselliğin bir hastalık olduğu yönündedir (Kornblum ve Julian, 2001). Herek, eşcinselliğin yirminci yüzyılın genelinde damgalama olarak görüldüğünü vurgulamaktadır (Herek, 2000). 1970'li yılların başında gelen eşcinsellik hareketi birçok toplumda ciddi değişiklikler meydana getirmiştir. Ancak tüm bu değişikliklerin yanında eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve davranışlar kendini göstermeye devam etmektedir (D'Augelli ve Rose, 1990; Herek ve Berrill, 1992).

Bergler ile Bieber eşcinsellere olan yaklaşımın psikolojik kuramlar tarafından hastalık bakış açısıyla yaklaşıldığını belirtmektedir (Bergler, 1956; Bieber, 1962). Biyolojik kuramlara bakıldığında eşcinsellik genetik ve hormonal bir durum olarak açıklanmaktadır. Psikanalitik kuramlar eşcinselliğin ailenin patolojik ilişkilerinden kaynaklandığını ve bu durumun bir sonucu olarak meydana geldiğini ileri sürmektedir. Davranışsal kuramlar için eşcinsellik, sonradan öğrenilen bir davranış olarak ifade edilmektedir (Zastrow ve Kirst-Ashman, 2001). Eşcinsellik ve psikolojik bozuklukların varlığı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belgeler nitelikteki bulgular mevcuttur. Bu bulgulara rağmen eşcinsellik 1973 yılına kadar resmi olarak ruhsal bir

hastalık biçiminde kabul edilmiştir. Ancak 1973 yılından itibaren, Amerikan Sosyal Hizmet Uzmanları Birliği ve Amerikan Psikologlar Derneği eşcinsellere yönelik olumsuz tutumları önlemek amacıyla etik ilkeler geliştirmiştir (Christie ve Young, 1986).

Avustralya'da yapılan bir çalışmada, içselleştirilmiş homofobi ile bağlanma şekli arasındaki ilişki incelenmiştir (Brown ve Trevethan, 2010). Yapılan çalışmaya Sidney'deki 166 erkek eşcinsel katılmıştır. Araştırmada, utanma ve içselleştirilmiş homofobi arasında önemli bir ilişki olduğu saptanmıştır. Erkek eşcinsellerin çoğu, ilk açıldıklarında toplum tarafından kolaylıkla kabul görmezler. Bu durum, açılma ile içsel homofobi arasında önemli bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

King ve arkadaşlarının 2008 yılında eşcinsellerle ilgili yürüttüğü bir çalışmada, homoseksüel ve biseksüel bireylerin heteroseksüel bireylere göre mental açıdan daha fazla risk altında oldukları yer almıştır (King ve ark., 2008). İntihar girişimi, madde kullanımı gibi konularda homoseksüel bireylerin heteroseksüel bireylere göre daha fazla risk taşıdığı saptanmıştır. Böylelikle, eşcinsel ve biseksüel bireylerin daha fazla psikolojik yardım almak istedikleri vurgulanmaktadır.

Bir başka çalışmada, eşcinsel bireylerin içselleştirilmiş homofobi ile ilişki kurma becerisi arasındaki bağlantıya bakılmıştır (Frost ve Meyer, 2009). Araştırmada 196 katılımcı yer almaktadır. Frost ve Meyer, eşcinsel bireylerin içselleştirilmiş homofobi ile başa çıkmak açısından danışmanlar tarafından yardım alınmasının yararlı olacağını söylemektedir. Alden ve Parker yaptığı çalışmada cinsiyet rol ideolojisi ile homofobi arasındaki ilişkiyi ve eşcinsellerin nefret karşısındaki mağduriyetini incelemiştir (Alden ve Parker, 2005). Eşcinsellere yönelik tutumların nefret suçlarıyla doğrudan ve dolaylı etkilerine bakılmıştır. Homofobinin nefret suçu mağduriyeti üzerinde doğrudan etkisi olduğu bulunmuştur. Cinsiyet rol ideolojisi ile homofobi arasında görgül bir ilişki bulunmasına rağmen, cinsiyet rol ideolojisi ile nefret arasında homofobinin aracı olmadığı belirlenmiştir.

Çin’de yapılan bir çalışmada, içselleştirilmiş homofobinin yüksek oranlarda olduğu saptanmıştır (Xu ve ark., 2017). Bu çalışma internet temelli olup, çalışmada 435 homoseksüel ve biseksüel erkek yer almaktadır. Katılımcıların içselleştirilmiş homofobi, cinsel davranışlar ve dışavurumu arasındaki bağlantıları incelenmiştir. Böylelikle, İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin Çin’de kullanılmasının uygun olduğu bu çalışma ile belirlenmiştir. Çalışma sayesinde, Çin’de eşcinsel erkeklerle ilgili psikolojik sorunları azaltma ve sağlık hizmetlerini artırma konusunda ihtiyaç olduğu saptanmıştır.

Yapılan bir çalışmada, homoseksüel, biseksüel ve heteroseksüel bireylerde içselleştirilmiş homofobinin intihar girişimi üzerindeki etkisi incelenmiştir (Pereira ve Rodrigues, 2015). Çalışmada yaş ortalaması 19 olan 389 katılımcı yer almaktadır. Katılımcıların %51,9’u erkek, %48,1’i ise kadındır. Bulgular, içselleştirilmiş homofobi ile intihar düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Genç erkek eşcinsellerin daha güçlü bir içselleştirilmiş homofobiye sahip oldukları bulunmuştur. Genç biseksüellerin ise intihar eğilimlerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

2.7. Eşcinsellere yönelik tutumlar hakkında türkiye’de yapılan çalışmalar

Eşcinsellere yönelik bütün tutumlar belli yargı ve kalıplara dayanmaktadır. Bir başka deyişle, tüm bu olumsuz tutum ve beraberinde gelen davranışlar doğuştan değildir, sonradan öğrenilmektedir. Yurt dışında eşcinsellere yönelik tutum ve davranışlar hakkında birçok araştırma mevcutken, Türkiye’de bu durum sınırlı sayıdadır. Yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırmaların genel olarak altı grupta toplandığı görülmektedir.

1. Eşcinselliğe neden olan faktörlerin araştırıldığı çalışmalar
2. Eşcinsellere yönelik tutumlar ve bunlara bağlı değişkenlerin incelendiği araştırmalar
3. Eşcinsellere yönelik tutumların ölçeklendiği çalışmalar
4. Eşcinsellerin nasıl algılandığını ele alan çalışmalar

5. Eşcinsellere yönelik olumsuz tutumların değişmesi konusunda yapılan çalışmalar
6. Eşcinsel bireyler hakkında oluşan ön yargı ve kalıp düşüncelere karşı açıklama niteliğinde yapılan araştırmalar (Sakallı ve Uğurlu, 2004).

Türkiye’de eşcinsellik ile ilgili yapılan araştırmalar farklı alanlarda ele alınmıştır. Psikoloji alanında bu konuyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, çoğunlukla eşcinsellerin yaşadıkları ruhsal problemlerin ele alındığı görülmektedir (örn. Sakallı-Uğurlu, 2006). Ayrıca ülkemizde eşcinsellere yönelik tutum ve davranışların ölçülmesiyle ilgili ölçek geliştirme çalışmaları bulunmaktadır (Doğan, Doğan, Beştepe ve Eker, 2008; Gençöz ve Yüksel, 2006; Saraç, 2008; Duyan ve Gelbal, 2004; Çırakoğlu, 2006; Sakallı ve Uğurlu, 2001).

Türkiye’de eşcinsel bireylerin cinsel yöneliminin altındaki sorunları belirlemek amacıyla önemli çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan biri (Lambdaİstanbul Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi, 2006), Türkiye’de eşcinselliğe olan önyargılarının boyutunu belirlemek amacıyla konuya ilişkin önemli veriler ortaya koymuştur. Bu araştırmadan çıkan sonuçlar eşcinsel bireylerin, toplum tarafından dışlanma, işten çıkarılma, aile ve arkadaş çevresinden baskıya uğrama ve fiziksel şiddete maruz kalma gibi olumsuz durumlarla karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir. Erkek eşcinseller üzerindeki baskının kadın eşcinsellere kıyasla daha fazla olduğu vurgulanmaktadır. Bu sebeple erkek eşcinsellerin cinsel yönelimlerinin açığa çıkması konusunda daha fazla çekindikleri görülmektedir.

Aynı çalışmada, eşcinsel bireylerin maruz kaldıkları olumsuz tutum ve ayrımcılığa dair sayısal veriler de yer almaktadır. Sonuçlara göre eşcinsel bireylerin yaşadıkları zorluklar; okulunu değiştirmek zorunda kalma %5, iş hayatında uyarı alma %10 ve işe alınmama %7 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, eşcinsel bireylerin yaşadıkları baskı sonucu psikoloğa başvurması nedeniyle karşılaştıkları olumsuz tutumlar; eşcinselliğin uzmanlar tarafından bir hastalık olarak görülmesi (%30) ve yine uzmanların bu bireyleri karşı cinse zorlamaları (%29) bir diğer bulgulardır. Bunun dışında, eşcinsel bireylerin

%23'ü fiziksel, %50'si sözel olmak üzere farklı şiddet şekillerine maruz kaldıkları görülmektedir. Bu oran erkek eşcinsellerde %31, kadın eşcinsellerde %11 olarak belirlenmiştir. Erkek eşcinsellerin, kadın eşcinsellere göre daha fazla şiddete maruz kaldıkları görülmektedir.

Lambdaİstanbul (2006) bu çalışmada, eşcinsel bireylerin toplumsal şiddet, aile baskısı ve maruz kalınan ayrımcılık konusunda kendi cinsel yönelimleri ile ilgili düşüncelerini de ele almaktadır. Eşcinsel bireylerin kendilerine ilişkin yanlış bilgiler, olumsuz tutumlar, önyargılar ve dini inançlar gibi nedenlerden dolayı kendi cinsel yönelimlerini kabul etmekte zorlandıkları belirtilmiştir. Çalışmaya katılanlardan bazıları istemedikleri halde karşı cins ile ilişki yaşamaya zorlandıklarını belirtmiştir. Diğer katılımcılar ise doğru bilgiye ulaşamadıklarını, eşcinsellikten dolayı yalnız kalma korkusu yaşadıklarını ifade etmektedir. Ayrıca cinsel yönelimden dolayı cehenneme gideceklerini düşünen katılımcıların da olduğu yer almaktadır.

Gençöz ve Yüksel 2006 yılında yaptıkları çalışmada eşcinsellerin karşılaştığı olumsuz tutum ve davranışların ne gibi sonuçlar doğurduğunu ele almıştır. Erkek eşcinsellerle yapılan bu çalışmada, içselleştirilmiş homofobinin kaygıyı arttırdığı ve kişinin benlik saygısını olumsuz etkilediği görülmektedir (Gençöz ve Yüksel, 2006).

Türkiye'de 2000'li yıllarda eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve davranışları ele alan ilk ampirik araştırmaların yapıldığı görülmektedir (Sakallı, 2002a; Sakallı ve Uğurlu, 2001; Gelbal ve Duyan, 2006). Yapılan araştırmalar incelendiğinde, eşcinsellere yönelik tutum ve davranışların cinsiyetçilik, dindarlık, önyargı gibi faktörlerin yanı sıra; farklı meslek grupları, mağdur insanlara yönelik toplumun tutumu, eşcinsellere karşı nefret duygusu açısından da ele alındığı görülmektedir.

Türkiye'de yapılan çalışmaların genellikle eşcinsel bireylere karşı tutum ve davranışlara yönelik olduğu görülmektedir. Birçok çalışmada erkek bireylerin kadınlara göre, eşcinseller konusunda daha fazla önyargıya sahip olduğu yer almaktadır (Sakallı ve Uğurlu, 2001; Çolak, 2009; Oksal, 2008; Akdaş-

Mitrani, 2008; Çirakoğlu, 2006; Duyan ve Duyan, 2005; Sakallı, 2002a; Sakallı, 2002b; Sakallı, 2002c; Gelbal ve Duyan, 2006).

Erkeklerin kadınlara göre eşcinsellere karşı daha fazla kalıp yargılara sahip olduğunu söyleyen Sakallı, iki cinsiyet arasındaki bu farklılığın cinsiyetlere yüklenen geleneksel rollerin toplum tarafından benimsemesiyle ilişkili olduğunu vurgulamaktadır (Sakallı, 2002c). Çelişik cinsiyetçiliğin içinde kadınlara yönelik olumsuz tutum ve davranışların açık veya üstü kapalı bir şekilde ifade edildiği farklı cinsiyetçilik öğeleri yer almaktadır. Açıkça tutumlar düşmanca cinsiyetçilik, üstü kapalı tutumlar ise korumacı cinsiyetçilik olarak nitelendirilir. Elde edilen veriler, çelişik cinsiyetçiliğin eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve davranışları işaret ettiğini göstermektedir (Sakallı, 2002b).

Ayrıca, cinsiyet faktörünün yanı sıra, muhafazakâr olma durumu ve dindarlık da eşcinsellere yönelik tutum ve davranışları etkileyen değişkenlerdir. Muhafazakâr ve dini değerleri yüksek olan bireylerin eşcinsellere yönelik daha fazla olumsuz tutuma sahip oldukları belirtilmiştir (Sakallı, 2002b). 2006 yılında Gelbal ve Duyan, toplumda dindarlık ve cinsel önyargı arasında orantılı bir artış olduğunu saptamıştır (Gelbal ve Duyan, 2006). Başka bir çalışmada, dindarlığın eşcinselliğe ilişkin tutumlar üzerinde etkisi olduğu bulunmuştur (Duyan ve Duyan, 2005).

Ayrıca, eşcinselle yönelik olumsuz tutum ve davranışların önyargıyla ilişkisi olduğu düşünülmektedir (Sakallı, 2002a). Eşcinselliğin bireyin kendi tercihi olduğunu düşünen kişilerin eşcinsellere karşı olumsuz tutuma sahip olduğu görülmektedir. Yapılan bir çalışmada (Şah, 2009), cinsel yönelimleri farklı olan bireylere olumsuz tutum gösteren kişilerin eşcinselliği normal kabul etmedikleri görülmektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, eşcinsel bireyler katılımcılar (%28) tarafından sağlıklı olmayan kişiler olarak değerlendirilmektedir. Bu konuda yapılan başka bir çalışmada, eşcinselliğin ruhsal bir hastalık olduğu ifadesi en çok tekrarlanan açıklamalar arasında yer almaktadır (Güney, Kargı ve Çorbacı-Oruç, 2004). Bir başka çalışma örneği ise, hekimlerin de (%36) eşcinselliği bir hastalık olarak gördüğünü vurgulamaktadır (Akdaş-Mitrani, 2008).

Çırakoğlu'nun 2006 yılında yaptığı bir çalışmada, eşcinselliğin nedenleri arasında; karşı cinse ilişkin yaşanan tecrübeler, model alma, heyecan duyma ve psikolojik bozukluklar yer almaktadır (Çırakoğlu, 2006). Fakat bu çalışmada asıl dikkat çeken olay, eşcinsel kadın veya erkek ifadelerine göre belirtilen nedenlerin de değişmesidir. Misal, söz konusu kişinin bir eşcinsel erkek olduğu durumda gösterilen nedenin karşı cinsle yaşanan sorunlar olarak ifade edildiği vurgulanmaktadır. Sakallı yapmış olduğu çalışmada, toplum tarafından eşcinselliğin kontrol edilebildiği düşüncesinin cinsel önyargıyı da beraberinde getirdiğini belirtmektedir (Sakallı, 2002a). Bu çalışmaya göre, eşcinselliğin kontrol edilemeyeceğini düşünmek, eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve davranışlara sebep olmaktadır.

Türkiye'de yapılan çalışmalarda üzerinde durulan ve ayrıntılı bir şekilde incelenmeye devam edilen konulardan biri de eşcinsel bireylerle toplum arasında kurulan ilişkidir. Toplum tarafından eşcinsellerle kurulan ilişkinin önyargıyı azalttığı düşünülmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalar, eşcinsel bir tanıdığı olan kişilerin olumlu tutum sergilediklerini göstermektedir (Akdaş-Mitrani, 2008; Sakallı-Uğurlu, 2001, 2002; Gelbal ve Duyan, 2006; Sakallı, 2002a; Hasta ve Ercan, 2010). Çalışmalar, eşcinsel bireylerle kurulan ilişkinin, özellikle eşcinsel erkeklere yönelik olumsuz tutumu azalttığını göstermektedir (Sakallı, 2002c). Ayrıca, kurulan ilişkinin, eşcinselliğin bir yaşam biçimi olarak algılanması konusunda etkili olduğu vurgulanmaktadır (Çırakoğlu, 2006). Yapılan bir çalışmada eşcinsellere yönelik olumsuz tutumun tanıdıklık derecesine bağlı olarak değişebildiği ifade edilmektedir (Güney, Kargı ve Çorbacı-Oruç, 2004). Çalışmaya göre, katılımcılar; ailelerinden birinin eşcinsel olduğunu öğrendikleri zaman daha olumsuz tepki vereceklerini söylerken, eşcinsel bireyin arkadaş çevresinden olduğunu öğrendiklerinde ise tepkilerinin daha olumlu olabileceğini ifade etmektedirler.

Akdaş-Mitrani 2008 yılında yaptığı bir araştırmada eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutumları farklı meslek grupları açısından incelemiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, eşcinsellere yönelik en fazla olumsuz tutum sergileyen

meslek gruplarını sırasıyla polisler, hekimler ve öğretmenler olarak saptamıştır (Akdaş-Mitrani, 2008).

2.8.Eşcinsellere yönelik tutumlarda tanışıklık düzeyinin etkisi

Eşcinsellere yönelik tutumlarda cinsiyet, eğitim düzeyi, dindarlık gibi demografik değişkenlerin yanı sıra; eşcinsel bireylerle kurulan sosyal ilişkinin de etkisi olduğu görülmektedir. Homofobik tutumların etkilendiği faktörler arasında çoğunluklar sosyal temas yer almıştır. Sosyal temas, bireylerin eşcinsellerle bir tanışıklık düzeyinin olduğu ve bu sayede eşcinsel bireylerle bir etkileşiminin bulunduğu anlamına gelmektedir.

Sakallı ve Uğurlu'nun 2002 yılında yaptığı bir çalışmada katılımcılar üniversite öğrencileri arasından seçilmiştir (Sakallı ve Uğurlu, 2002). Bu çalışmada katılımcılar arasından eşcinsel bireylerle etkileşime sahip olan kişilerin homofobik tutumlarının diğer katılımcılara göre daha az olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, eşcinsel bireylerle tanışıklığı olan kişilerin eşcinselliğe yönelik tutum ve davranışlarda daha olumlu olduğu ifade edilmektedir. Hem bu çalışma hem de buna benzer diğer çalışmalarda (Gelbal ve Duyan, 2006; Sakallı ve Uğurlu, 2003; Çırakoğlu, 2006; Şah, 2012) bu durum söz konusudur.

Sakallı ve Uğurlu yaptığı başka bir çalışmada, sosyal temasın eşcinsellere yönelik tutum ve davranışlar üzerinde etkisinin olup olmadığı incelenmiştir (Sakallı ve Uğurlu, 2003). Yapılan bu deneysel çalışmada, eşcinsel kadın bir öğrenciyle kısa süreliğine etkileşimde bulunan kişilerin tutum ve davranışlarında az da olsa bir farklılaşmanın olduğu ifade edilmektedir. Bu konuyla ilgili yapılan başka bir çalışmada, eşcinsel kişinin arkadaş ve kardeş gibi yakınlık derecesinin bulunmasının bireylerde eşcinsellere yönelik tutum ve davranışları değiştirdiği yer almaktadır (Güney, Kargı ve Çorbacı-Oruç, 2004). Yakınlık derecesinin arttığı durumlarda söz konusu tutum ve davranışların daha olumsuz olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle, aile fertleri arasından birinin eşcinsel olması diğer bireyler tarafından kabul

görülmemektedir. Öte yandan bahsedilen kişinin arkadaş olması durumunda tutum ve davranışların daha olumlu olduğu ifade edilmektedir.

Allport 1954 yılında öne sürdüğü hipotezinde, farklı cinsel yönelimleri olan kişilerin birbirleriyle iletişim kurabilmesi halinde aralarındaki benzerliklerin farkına varabileceklerini ileri sürmüştür (Allport, 1954). Böylelikle farklı cinsel yönelimleri olan gruplar arasındaki kalıp yargıların ve bu sebepten doğan fikir çatışmalarının da azalabileceğini eklemektedir. Buna benzer olarak, birçok araştırmacı, çalışmalarında, eşcinsel bireylerle kurulan sosyal ilişkinin eşcinsellere yönelik tutum ve davranışları olumlu etkilediğini ve kalıp yargıları azalttığını konu edinmiştir. Örneğin, Anderssen (2002), bireylerin eşcinsellerle sağlıklı iletişim ve sosyal ilişkiler kurdukları takdirde sahip oldukları olumsuz tutum ve davranışlarda azalma olduğunu saptamıştır.

2.9. Eşcinsellere karşı olan tutumlarda yaş faktörü

Eşcinsel bireylere yönelik tutumlar sadece toplumsal cinsiyet, dinsel ideoloji veya bilgi düzeyi ekseninde değişmemektedir. Her ne kadar bugüne kadar yapılan çalışmalardan varılan sonuçlara göre erkeklerin, kadınlara kıyasla eşcinsellere yönelik daha fazla olumsuz tutum ve davranış sergiledikleri desteklenmiş olsa da, bütün bu değişkenler dışında yaş faktörünün de homofobik tutumlar üzerindeki etkisi bilinmektedir.

Cinsel önyargı ile olumlu yönde bir ilişkisi olduğu bilinen yaş değişkeninin konu alındığı birçok çalışma mevcuttur (Health ve Goggin, 2009; Herek ve Gonzalez-Rivera, 2006; Adamczyk ve Pitt, 2009; Steffens ve Wagner, 2004). Bu çalışma örneklerine bakıldığında, Wills ve Crawford'un geniş bir yaş yelpazesinin bulunduğu bir çalışmada, farklı yaştan bireylerin eşcinsellere yönelik tutum ve davranışları üzerindeki etkisi yer almaktadır (Wills ve Crawford, 1999). Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, ileri yaştaki bireylerin eşcinsellere yönelik tutum ve davranışlarının genç bireylere kıyasla daha olumsuz olduğu ifade edilmiştir.

Eşcinsellere yönelik homofobik tutumlarla demografik faktörlerin incelendiği başka bir çalışmada, yaş etmeni açısından bakıldığında genç bireylerin yaşlılara oranla eşcinsel tutumlar konusunda daha olumlu olabildikleri yer almaktadır (Walch, Orlosky, Sinkkanen ve Stevens, 2010). Yine buna benzer 2002 yılında Anderssen'in yaptığı çalışmada, yaşla eşcinsellere yönelik tutumlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (Anderssen, 2002).

3.BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın modeli

Araştırmamız tanımlayıcı bir araştırma olup ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2.Evren ve örneklem

Bu araştırmanın evreni, İzmir ili sınırları içerisinde yaşayan 18 yaş üzeri olan esnafları kapsamaktadır.

Örneklem ise eşcinseller ile iletişim halinde olan ve olmayan esnaflar olarak iki gruba ayrılarak karşılaştırma yapılacaktır. Araştırmaya katılan esnaflar İzmir ilinde eşcinsellerin yoğun olarak yaşadığı Bornova Sokağı'ndaki esnaflardan ve eşcinsellerin daha az yaşadığı düşünülen bölgelerden elverişlilik yöntemi ile seçilen esnaflardan oluşmaktadır. Bu araştırmaya katılan toplam 150 esnafın 75 tanesini Bornova Sokağı'nda ve eşcinseller ile iletişim halinde olanlar oluştururken 75 tanesi eşcinseller ile iletişim halinde olmayanlar oluşturmaktadır.

3.3. Veri toplama araçları

Araştırmada; bir demografik bilgi formu, üç adet ölçek ve bir adet bilgi formu veri toplama aracı olarak kullanılmaktadır. Demografik bilgi formunu araştırmacı hazırlamıştır. Kullanılan ölçekler ve bilgi formu; Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum Ölçeği, Dindarlık Ölçeği Bireysel Yenilikçilik Ölçeği ve

Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Formu-EYBF olmakla beraber, ölçekler ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum Ölçeği - LGYT

Katılımcıların lezbiyen ve geylere yönelik tutumunu belirlemek için Herek tarafından geliştirilen ve Duyan ve Gelbal tarafından Türkçe'ye uyarlanan Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum Ölçeği – LGYT'nin kısa versiyonu kullanılacaktır. Bu ölçek 5 tanesi lezbiyen bireylere, 5 tanesi de gey bireylere yönelik tutumu ölçen toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar maddelere ne derece katılıp katılmadıklarını kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4), kesinlikle katılıyorum (5) şıklarından oluşan 5'li Likert tipi ölçek aracılığı ile belirteceklerdir. Ölçekte bulunan maddelerden 6 tanesinden olumlu anlam çıkarken 4 tanesinden olumsuz anlam çıkmaktadır. Olumlu anlam taşıyan maddelerin puanlanmasında “kesinlikle katılıyorum” seçeneği 5, “kesinlikle katılmıyorum” seçeneği 1 ile puanlanmaktadır. Olumsuz anlam taşıyan maddelerin puanlanmasında ise ters puanlama yapılarak kesinlikle katılıyorum” seçeneği 1, “kesinlikle katılmıyorum” seçeneği 5 ile puanlanmaktadır. Bireyin ölçekten aldığı yüksek puanı eşcinsellere karşı olan tutumun olumlu olduğunu gösterirken; aldığı düşük puan tutumun olumsuz olduğunu göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan eşcinsellere yönelik 10, geylere yönelik 5 ve lezbiyenlere yönelik 5 iken en yüksek puan eşcinsellere yönelik 50, geylere yönelik 25 ve lezbiyenlere yönelik 25'tir. Ölçeğin farklı zamanlarda uygulanmasıyla alınan puanlar arasındaki korelasyon .80'in üzerinde bulunmuştur. Ayrıca maddelerin iç tutarlılığına bakıldığı zaman iç tutarlılığı veren Cronbach Alpha Katsayısı 0,91 olarak belirlenmiştir. Bu nedenle LGYT ölçeğinin güvenilir olduğu kabul edilebilir. LGYT ölçeğinin güvenilirlik ve geçerliliğin yüksek olduğu ve ölçeğin Türkiye'de eşcinsellere karşı tutumu ölçmek için kullanılabileceği literatürde belirtilmiştir.

3.3.2. Dindarlık Ölçeği - DÖ

Katılımcıların dindarlık düzeyini belirlemek için Mutlu (1989) tarafından geliştirilen ve 14 maddeden oluşan “Dindarlık Ölçeği-DÖ” kullanılacaktır. Katılımcılar maddelere ne derece katılıp katılmadıklarını kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4), kesinlikle katılıyorum (5) şıklarından oluşan 5’li Likert tipi ölçek aracılığı ile belirteceklerdir. Puanlama da ortalama değer kullanılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 1 olurken en yüksek puan 5’tir. Ölçekten alınan düşük puan düşük dindarlık seviyesine, yüksek puan yüksek dindarlık seviyesine işaret etmektedir. Ölçeğin alfa değeri 0.94 olup dindarlık seviyesini ölçmek için yapılan çalışmalarda kullanılabilir. (Mutlu 1989).

3.3.3. Bireysel Yenilikçilik Ölçeği - BYÖ

H. Thomas Hurt, Katherine Joseph ve Chester. D. Cook tarafından 1977 yılında geliştirilen ve K. Kılıçer, H. F. ODABAŞI tarafından Türkçeye uyarlanan “Bireysel Yenilikçilik Ölçeği” bireylerin yenilikçiliğe açık olma durumlarını ölçmektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 343 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. 20 maddeden oluşan ve dört faktörlü bir yapı sergileyen ölçeğin iç tutarlık katsayısının 0.82 olduğu, test-tekrar test güvenirliğinin 0.87 olduğu saptanmıştır. Literatür ölçeğin yenilikçilik ve yenilikçilik konusu ile bağıntılı çalışmalarda kullanılabilir olduğunu göstermektedir

3.3.4. Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Formu – EYBF

Harris, Nightengale ve Owens tarafından geliştirilen ve çeviri geri çeviri yöntemi ile Türkçe’ye çevrilen Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Formu-EYBF katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi düzeylerini belirlemek amacı ile kullanılmıştır. 20 maddeden oluşan bu formda katılımcılar doğru olduğunu düşündükleri maddenin karşısına “D” yanlış olduğunu düşündükleri maddenin karşısına “Y” yazacaklardır. EYBF’nin puanlanmasında doğru cevap “1”, yanlış cevap “0” olarak değerlendirilecektir. Bu formdan alınabilecek puan 0-20 arasındadır. Yüksek puanlar eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyinin yüksek,

düşük puanlar ise bilgi düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. EYBF'nin Türkçe'ye çevrilmesi işleminde ilk olarak 3 farklı uzman çeviriyi gerçekleştirmiş daha sonra bu 3 farklı çeviri incelenerek tek bir Türkçe form elde edilmiştir. Elde edilen bu Türkçe form tekrar İngilizce'ye çevrilip orijinal hali ile karşılaştırılmıştır. Gerekli değişiklikler ve düzenlemeler uzman görüşleri doğrultusunda yapılmıştır. Bu ölçeğin güvenilirliği Harris ve arkadaşları (1995) sağlık çalışanları ile yaptıkları araştırmada 0,70, üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada 0,74 olarak bulmuşlardır.

3.4. Verilerin toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak düzenlenen anketlerin saha uygulaması Bornova Sokağı'nda yaşayan ve yaşamayan çalışmaya katılmayı kabul eden esnaflar ile 25 Eylül 2018 ve 12 Ekim 2018 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılara bilgi onam formu okutulup araştırma hakkında bilgi verilip onayları alınmıştır. Anket formu katılımcılara verilip kendilerinin doldurması istenmiş ve formlar daha sonra kendilerinden alınmıştır.

3.5. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesi

Araştırma verileri Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0 yazılımı kullanılarak analize tabi tutulmuştur.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenirlikleri için bir iç tutarlılık testi olan Cronbach alfa testi kullanılmış ve eşcinsellere yönelik tutum ölçeğine ait Cronbach alfa katsayısı 0,907, bireysel yenilikçilik ölçeğine ait Cronbach alfa katsayısı 0,801 ve dindarlık ölçeğine ait Cronbach alfa katsayısı ise 0,847 bulunmuştur.

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri, cinsel yönelimleri ve eşcinsel tanıdıkları olma durumlarına göre dağılımı frekans analizi kullanılarak tespit edilmiştir.

Katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının belirlenmesi maksadıyla ölçeklere ait ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum gibi betimsel(tanımlayıcı) istatistikler gösterilmiştir.

Katılımcıların çeşitli özelliklerine göre Katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırmak için kullanılan hipotez testleri belirlenirken, puanların normal dağılım gösterip göstermeme durumu Shapiro-Wilk testi kullanılarak incelenmiştir. Yapılan test sonucunda katılımcıların Katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının normal dağılıma uyum göstermediği belirlenmiş ve çalışmada parametrik olmayan testler uygulanmıştır. Buna göre katılımcıların cinsiyet, yaş grubu, sigara-alkol kullanma durumu, eşcinsel tanıdıkları olma ve eşcinsellerle durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırmak için Mann-Whitney U testi, medeni durumlarına, eğitim düzeylerine, gelir düzeylerine, anne-baba eğitim durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırmak için ise Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları arasındaki korelasyonlar Spearman korelasyon analizi ile incelenmiş veeşcinselliğe yönelik bilgi puanı, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının eşcinsellere yönelik tutum puanlarını yordama durumu regresyon analizi ile test edilmiştir.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Tablo1a.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı(n=150)

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	70	46,67
Erkek	80	53,33
Yaş		
30 yaş altı	63	42,00
30 yaş ve üzeri	87	58,00
Medeni durumu		
Evli	58	38,67
Bekar	80	53,33
Boşanmış	12	8,00
Eğitim düzeyi		
İlköğretim	18	12,00
Lise	31	20,67
Lisans	89	59,33
Lisansüstü	12	8,00
Gelir		
Düşük	56	37,33
Orta	81	54,00
Yüksek	13	8,67
En uzun ikamet edilen yer		
Köy/Kasaba	8	10,00

Şehir	50	33,33
Metropol	85	56,67
Sigara		
Kullanan	99	66,00
Kullanmayan	51	34,00
Alkol		
Kullanan	54	36,00
Kullanmayan	96	64,00
Anne eğitim durumu		
İlköğretim ve altı	80	53,33
Lise	37	24,67
Lisans/Lisansüstü	33	22,00
Baba eğitim durumu		
İlköğretim ve altı	75	50,00
Lise	42	28,00
Lisans/Lisansüstü	33	22,00

Tablo 1.'de araştırma kapsamına alınan bireylerin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, gelir, ikamet yeri, sigara-alkol kullanımı, anne-baba eğitim durumu gibi sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 1. incelendiğinde katılımcıların %46,67'sinin kadın, %53,33'ünün erkek olduğu, %42,0'sinin 30 yaş altı, %58,0'inin ise 30 yaş ve üzeri yaş grubunda bulunduğu görülmüştür. Katılımcıların %38,67'si evli, %53,33'ü bekar ve %8,0'inin boşanmış olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen bireylerin %12,0'sinin ilköğretim, %20,6'sinin lise, %59,33'ünün lisans ve %8,0'inin lisansüstü düzeyde eğitim aldığı, %37,33'ünün gelirini düşük, %54,0'ünün orta ve %8,67'sinin gelirini yüksek olarak tanımladığı saptanmıştır.

Katılımcıların en uzun süre ile ikamet ettikleri yerleşim yerleri incelendiğinde; %10,0'unun en uzun süre ile köy/kasabada, %33,33'ünün şehirde,

%56,67'sinin ise en uzun süreyle metropolde ikamet ettiği görülmüştür. Katılımcıların %66,0'sının sigara, %36,0'ının ise alkol kullandığı görülmüştür.

Katılımcıların %53,33'ünün annesinin ilköğretim ve altı, %24,67'sinin lise ve %22,00'sinin annesinin lisans/lisansüstü düzeyde eğitim gördüğü, %50,0'sinin babasının ilköğretim ve altı, %28,0'inin lise ve %22,0'sinin lisans/lisansüstü düzeyinde eğitim gördüğü saptanmıştır.

Tablo 2.

Katılımcıların cinsel yönelimleri ve eşcinsel tanıdıkları olma durumlarına göre dağılımı(n=150)

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsel yönelim		
Homoseksüel	2	1,33
Heteroseksüel	137	91,33
Biseksüel	2	1,33
Emin değilim	3	2,00
Yanıt vermek istemiyorum	6	4,00
Eşcinsel bir tanıdığı olması durumu		
Var	74	49,33
Yok	76	50,67
Tanıma süresi (n=74)		
5 yıldan az	34	45,95
5 yıldan fazla	40	54,05
Tanıma şekli (n=74)		
Aile	2	2,70
Yakın arkadaş	17	22,97
Okul arkadaş	23	31,08
Akraba	1	1,35
İş arkadaş	9	12,16
Komşu	13	17,57
Diğer	9	12,16
Daha önce eşcinseller ile ilgili bir araştırmaya katılma		
Katılan	16	10,67
Katılmayan	134	89,33

Tablo 2. 'de katılımcıların cinsel yönelimleri ve eşcinsel tanıdıkları olma durumlarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2. incelendiğinde katılımcıların %91,33'ünün heteroseksüel olduğu, %49,33'ünün eşcinsel bir tanıdığının olduğu tespit edilmiştir. Eşcinsel bir

tanıdığı olan bireylerin %45,95'inin bahse konu eşcinsel şahsı 5 yıldan az, %54,05'inin ise 5 yıldan fazla süredir tanıdığı, %22,97'si bu şahsın yakın arkadaşı olduğunu, %31,08'i okul arkadaşı, %12,16'sı iş arkadaşı, %17,57'si komşusu olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %89,33'ü daha önce eşcinseller ile ilgili herhangi bir araştırmaya katılmadığını belirtmiştir.

Tablo 3.

Katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları(n=150)

	n	$\bar{x}$	s	Min	Max
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	150	11,17	2,34	6	17
Erkek Eşcinsellere Yönelik Tutum	150	15,98	5,47	5	25
Kadın Eşcinsellere Yönelik Tutum	150	16,91	5,05	5	25
Eşcinsellere Yönelik Tutum	150	32,89	10,17	10	50
Bireysel Yenilikçilik Puanı	150	66,38	11,67	34	93
Dindarlık Ölçeği	150	43,98	10,93	17	66

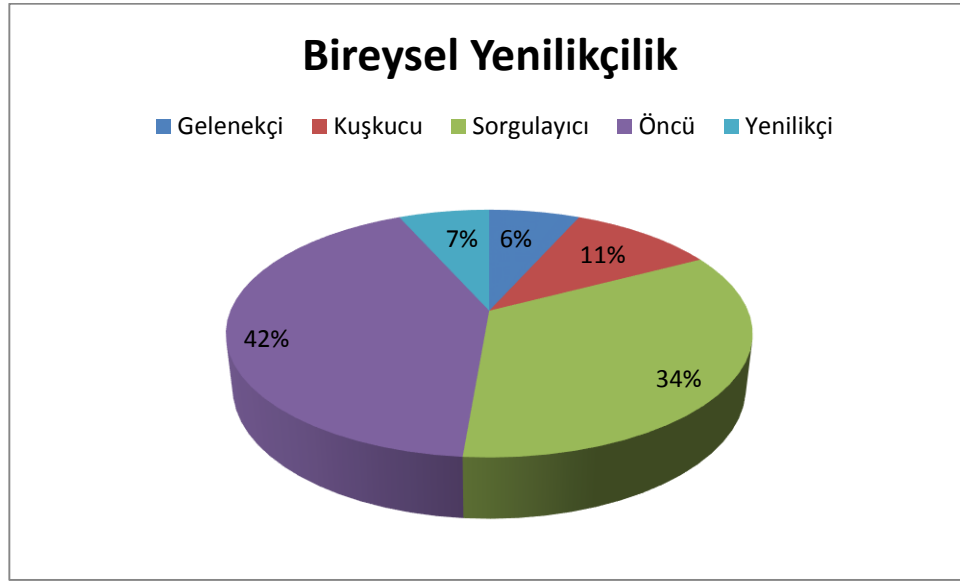
Tablo 3. Katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları verilmiştir.

Tablo 3. incelendiğinde, katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanı ortalamasının $\bar{x}=11,17\pm2,34$ olduğu, alınan en düşük puanın 6, en yüksek puanın ise 17 olduğu görülmüştür.

Katılımcıların eşcinsellere yönelik tutum ölçeğinde bulunan erkek eşcinsellere yönelik tutum alt boyutundan $\bar{x}=15,98\pm5,47$ puan, kadın eşcinsellere yönelik tutum alt boyutundan $\bar{x}=16,91\pm5,05$ puan ve ölçek genelinden $\bar{x}=32,89\pm10,17$ puan aldığı görülmüştür. Katılımcıların eşcinsellere yönelik tutum genelinden aldıkları en düşük puan 10, en yüksek puan ise 50'dir.

Araştırmaya katılan bireylerin Bireysel Yenilikçilik Puanı $\bar{x}=66,38\pm11,67$ olduğu, en düşük puanın 34 ve en yüksek puanın 93 olduğu görülmüştür.

Katılımcıların dindarlık ölçeğinden aldıkları en düşük puan 17, en yüksek puan 66 olup, ölçekten alınan puan ortalaması $\bar{x}=43,98\pm10,93$ 'tür.

Şekil 1. Katılımcıların bireysel yenilikçilik durumlarına göre dağılımı

Şekil 1. incelendiğinde araştırmaya katılan bireylerin %7'sinin gelenekçi, %11'inin kuşkucu, %34'ünün sorgulayıcı, %42'sinin öncü ve %7'sinin yenilikçi olduğu görülmüştür.

Tablo4.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması(n=150)

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	Z	p
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	Kadın	70	11,34	2,35	11,00	78,24	-0,730	0,466
	Erkek	80	11,01	2,34	11,00	73,10		
Erkek Eşcinsellere Yönelik Tutum	Kadın	70	16,66	5,30	18,00	81,19	-1,502	0,133
	Erkek	80	15,39	5,57	16,00	70,53		
Kadın Eşcinsellere Yönelik Tutum	Kadın	70	16,90	5,25	18,00	76,34	-0,223	0,824
	Erkek	80	16,93	4,89	17,00	74,76		
Eşcinsellere Yönelik Tutum	Kadın	70	33,56	10,39	36,00	78,90	-0,898	0,369
	Erkek	80	32,31	9,99	31,50	72,53		
Bireysel Yenilikçilik Puanı	Kadın	70	67,57	12,35	69,00	81,06	-1,466	0,143
	Erkek	80	65,34	11,01	67,00	70,64		
Dindarlık Ölçeği	Kadın	70	44,67	10,70	47,00	78,64	-0,827	0,408
	Erkek	80	43,38	11,16	42,50	72,76		

Tablo 4.'te verilen Mann-Whitney U testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Kadın ve erkek katılımcılar eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeğinden benzer puanlar almıştır.

Tablo5.

Katılımcıların yaş gruplarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması(n=150)

	Yaş	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	Z	p
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	30 yaş altı	63	11,37	2,52	12,00	79,57	-0,985	0,324
	30 yaş ve üzeri	87	11,02	2,22	11,00	72,55		
Erkek Eşcinsellere Yönelik Tutum	30 yaş altı	63	16,83	5,42	18,00	82,37	-1,652	0,099
	30 yaş ve üzeri	87	15,37	5,45	16,00	70,52		
Kadın Eşcinsellere Yönelik Tutum	30 yaş altı	63	17,54	5,35	18,00	81,83	-1,523	0,128
	30 yaş ve üzeri	87	16,46	4,79	17,00	70,91		
Eşcinseller e Yönelik Tutum	30 yaş altı	63	34,37	10,53	36,00	82,24	-1,618	0,106
	30 yaş ve üzeri	87	31,83	9,82	32,00	70,62		
Bireysel Yenilikçilik Puanı	30 yaş altı	63	68,89	11,53	69,00	84,59	-2,181	0,029*
	30 yaş ve üzeri	87	64,56	11,49	67,00	68,92		
Dindarlık Ölçeği	30 yaş altı	63	42,14	10,74	42,00	67,84	-1,838	0,066
	30 yaş ve üzeri	87	45,31	10,94	45,00	81,05		

* $p < 0,05$

Tablo 5.'te katılımcıların yaş gruplarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum ve dindarlık ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Katılımcıların yaş gruplarına göre bireysel yenilikçilik ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Otuz yaş altı katılımcıların bireysel yenilikçilik puanları 30 yaş ve üzeri bireylere göre daha yüksektir.

Tablo 6.

Katılımcıların medeni durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması(n=150)

	Medeni durumu	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	X ²	p	Fark
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	Evli	58	10,50	1,91	10,50	63,59	8,886	0,012*	1-2
	Bekar	80	11,69	2,50	12,00	85,24			2-3
	Boşanmış	12	10,92	2,50	10,00	68,13			
Erkek Eşcinsellere Yönelik Tutum	Evli	58	15,03	5,42	16,00	67,96	8,165	0,017*	1-2
	Bekar	80	17,13	5,14	18,00	84,29			2-3
	Boşanmış	12	12,92	6,16	13,00	53,38			
Kadın Eşcinsellere Yönelik Tutum	Evli	58	15,17	4,96	16,00	60,92	14,353	0,001*	1-2
	Bekar	80	18,38	4,78	19,50	88,04			2-3
	Boşanmış	12	15,58	4,50	15,50	62,38			
Eşcinsellere Yönelik Tutum	Evli	58	30,21	10,17	32,00	64,32	11,492	0,003*	1-2
	Bekar	80	35,50	9,61	36,50	86,55			2-3
	Boşanmış	12	28,50	9,60	26,50	55,88			
Bireysel Yenilikçilik Puanı	Evli	58	62,83	12,19	65,00	62,96	13,391	0,001*	1-2
	Bekar	80	69,70	10,37	71,00	87,52			2-3
	Boşanmış	12	61,42	11,31	62,50	56,00			
Dindarlık Ölçeği	Evli	58	46,91	12,25	50,00	88,80	11,917	0,003*	1-2
	Bekar	80	41,39	9,73	41,50	64,06			2-3
	Boşanmış	12	47,08	7,53	45,00	87,50			

* $p < 0,05$

Tablo 6.'da Katılımcıların medeni durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına dair Kruskal-Wallis testi sonuçları gösterilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan bireylerin medeni durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu

tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bekar bireylerin eşcinselliğe yönelik bilgi puanları evli ve boşanmış bireylere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların medeni durumlarına göre eşcinsellere yönelik tutum ölçeği genelinden ve ölçeğin alt boyutları olan kadın eşcinsellere yönelik tutum ve erkek eşcinsellere yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bekar katılımcıların eşcinsellere yönelik tutum ölçeği genelinden ve ölçeğin alt boyutları olan kadın eşcinsellere yönelik tutum ve erkek eşcinsellere yönelik tutum puanları evli ve boşanmış olanlara göre daha yüksektir.

Araştırma kapsamına alınan katılımcıların medeni durumlarına göre bireysel yenilikçilik puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bekar olan katılımcıların bireysel yenilikçilik puanları evli ve boşanmış olan katılımcılara göre daha yüksektir.

Katılımcıların medeni durumlarına göre dindarlık ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bekar katılımcılar dindarlık ölçeğinden evli ve boşanmış bireylere göre daha düşük puan almıştır.

Tablo 7.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması(n=150)

	Eğitim düzeyi	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	X²	p	Fark
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	İlköğretim	18	11,28	2,49	11,50	78,33	4,522	0,210	
	Lise	31	10,35	1,96	10,00	60,98			
	Lisans	89	11,43	2,39	12,00	79,87			
	Lisansüstü	12	11,17	2,48	11,50	76,33			
Erkek Eşcinsellere Yönelik Tutum	İlköğretim	18	13,50	4,83	14,00	54,58	20,244	0,000*	1-3
	Lise	31	13,52	4,93	13,00	55,39			1-4
	Lisans	89	16,84	5,28	18,00	82,19			2-3
	Lisansüstü	12	19,67	5,58	22,00	109,25			2-4
Kadın Eşcinsellere Yönelik Tutum	İlköğretim	18	14,56	4,51	15,00	54,56	17,154	0,001*	1-3
	Lise	31	14,90	5,09	15,00	58,35			1-4
	Lisans	89	17,60	4,87	18,00	81,43			2-3
	Lisansüstü	12	20,58	3,75	22,50	107,25			2-4
Eşcinseller e Yönelik Tutum	İlköğretim	18	28,06	9,04	29,00	54,08	19,301	0,000*	1-3
	Lise	31	28,42	9,37	28,00	56,31			1-4
	Lisans	89	34,44	9,88	36,00	82,12			2-3
	Lisansüstü	12	40,25	8,92	44,50	108,13			2-4
Bireysel Yenilikçilik Puanı	İlköğretim	18	60,94	11,93	59,50	55,67	10,173	0,017*	1-3
	Lise	31	62,48	12,08	66,00	61,69			1-4
	Lisans	89	68,57	10,48	70,00	83,61			2-3
	Lisansüstü	12	68,33	14,60	65,50	80,75			2-4
Dindarlık Ölçeği	İlköğretim	18	47,28	10,42	50,00	90,19	3,505	0,320	
	Lise	31	45,48	9,29	48,00	80,79			
	Lisans	89	42,99	11,59	42,00	71,48			
	Lisansüstü	12	42,50	10,32	43,00	69,63			

*p<0,05

Tablo 7. Katılımcıların eğitim düzeylerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği

puanlarının karşılaştırılmasına dair uygulanan Kruskal-Wallis testi sonuçları gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin eğitim düzeylerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanları arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre eşcinsellere yönelik tutum ölçeği genelinden ve ölçeğin alt boyutları olan kadın eşcinsellere yönelik tutum ve erkek eşcinsellere yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim almış bireylerin puanları, lise ve ilköğretim düzeyinde eğitim almış bireylere göre daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre bireysel yenilikçilik puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim almış bireylerin bireysel yenilikçilik puanları, lise ve ilköğretim düzeyinde eğitim almış bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dindarlık ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça dindarlık ölçeği puanları düşmektedir. Buna bağlı olarak bireylerin dindarlık seviyeleri eğitim düzeyleri arttıkça düşmektedir.

Tablo8.

Katılımcıların gelir düzeylerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması(n=150)

	Gelir	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	X^2	p	Fark
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	Düşük	56	11,43	2,72	11,00	79,58	1,799	0,407	
	Orta	81	11,12	2,05	11,00	74,85			
	Yüksek	13	10,31	2,32	11,00	62,00			
Erkek Eşcinsellere Yönelik Tutum	Düşük	56	16,04	5,30	17,00	76,03	3,707	0,157	
	Orta	81	16,38	5,46	17,00	78,63			
	Yüksek	13	13,23	5,85	13,00	53,73			
Kadın Eşcinsellere Yönelik Tutum	Düşük	56	16,70	5,07	17,00	73,97	3,844	0,146	
	Orta	81	17,46	4,92	18,00	79,87			
	Yüksek	13	14,46	5,35	14,00	54,85			
Eşcinsellere Yönelik Tutum	Düşük	56	32,73	10,08	35,50	75,16	3,819	0,148	
	Orta	81	33,84	9,97	36,00	79,20			
	Yüksek	13	27,69	10,96	26,00	53,88			
Bireysel Yenilikçilik Puanı	Düşük	56	66,95	12,31	68,00	76,98	6,327	0,042*	1-3 2-3
	Orta	81	67,37	10,52	69,00	79,09			
	Yüksek	13	57,77	12,98	64,00	46,73			
Dindarlık Ölçeği	Düşük	56	43,66	9,40	43,50	72,56	0,423	0,809	
	Orta	81	44,09	11,80	44,00	77,04			
	Yüksek	13	44,69	12,23	42,00	78,58			

* $p<0,05$

Araştırmaya dahil edilen bireylerin gelir düzeylerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum ve dindarlık ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Katılımcıların gelir düzeylerine göre bireysel yenilikçilik ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).Gelir düzeyinin yüksek olduğunu ifade eden katılımcıların puanları diğerlerine göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 9.

Katılımcıların en uzun süre ikamet ettikleri yere göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması(n=150)

	Yer	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	X ²	p	Fark
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	Köy/Kasaba	8	10,00	1,93	9,50	53,38	4,175	0,243	
	Kasaba	7	11,86	1,95	12,00	89,57			
	Şehir	50	10,90	2,47	11,00	70,59			
	Metropol	85	11,38	2,31	12,00	79,31			
Erkek Eşcinsellere Yönelik Tutum	Köy/Kasaba	8	16,00	2,73	16,00	71,00	1,203	0,752	
	Kasaba	7	18,29	5,12	18,00	92,50			
	Şehir	50	15,84	5,64	16,00	74,31			
	Metropol	85	15,87	5,61	17,00	75,22			
Kadın Eşcinsellere Yönelik Tutum	Köy/Kasaba	8	15,75	2,43	16,50	59,50	2,147	0,542	
	Kasaba	7	18,57	4,89	18,00	88,71			
	Şehir	50	16,52	5,35	17,00	72,68			
	Metropol	85	17,12	5,08	18,00	77,58			
Eşcinsellere Yönelik Tutum	Köy/Kasaba	8	31,75	4,92	32,00	67,13	1,357	0,716	
	Kasaba	7	36,86	9,99	36,00	91,07			
	Şehir	50	32,36	10,73	34,00	73,30			
	Metropol	85	32,99	10,27	36,00	76,30			
Bireysel Yenilikçilik Puanı	Köy/Kasaba	8	54,75	7,44	53,50	29,75	9,440	0,024*	1-2
	Kasaba	7	66,14	9,04	69,00	74,36			1-3
	Şehir	50	67,88	9,30	68,50	78,54			1-4
	Metropol	85	66,61	12,89	68,00	78,11			
Dindarlık Ölçeği	Köy/Kasaba	8	46,38	10,76	46,50	84,94	3,129	0,372	
	Kasaba	7	42,57	13,29	50,00	74,07			
	Şehir	50	45,96	10,44	45,00	83,06			
	Metropol	85	42,71	11,01	43,00	70,28			

*p<0,05

Katılımcıların en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerlerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum ve dindarlık ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı düzeyde olmadığı saptanmıştır (p>0,05).

Araştırmaya katılan bireylerin en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerlerine göre bireysel yenilikçilik puanları arasında anlamlı bir fark olduğu ve en uzun süre köy/kasabada yaşayan bireylerin puanları diğerlerine göre daha düşük bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 10.

Katılımcıların sigara kullanma durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması(n=150)

	Sigara	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	χ^2	p
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	Kullanan	99	11,31	2,35	11,00	78,46		
	Kullanmayan	51	10,88	2,32	11,00	69,75	-1,175	0,240
Eşcinsellere Yönelik Tutum	Kullanan	99	16,65	5,41	18,00	80,89		
	Kullanmayan	51	14,69	5,39	15,00	65,03	-2,123	0,034*
Eşcinsellere Yönelik Tutum	Kullanan	99	17,64	4,94	18,00	81,84		
	Kullanmayan	51	15,51	5,00	16,00	63,19	-2,497	0,013*
Eşcinsellere Yönelik Tutum	Kullanan	99	34,28	10,01	36,00	81,63		
	Kullanmayan	51	30,20	10,03	30,00	63,60	-2,411	0,016*
Bireysel Yenilikçilik Puanı	Kullanan	99	67,80	12,03	70,00	82,25		
	Kullanmayan	51	63,63	10,50	64,00	62,40	-2,652	0,008*
Dindarlık Ölçeği	Kullanan	99	42,61	11,29	43,00	70,29		
	Kullanmayan	51	46,65	9,74	50,00	85,62	-2,048	0,041*

* $p<0,05$

Tablo 10. incelendiğinde katılımcıların sigara kullanma durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Sigara kullanan bireylerin eşcinsellere yönelik tutum ve bireysel yenilikçilik puanları sigara kullanmayan bireylere göre yüksek bulunurken, dindarlık ölçeği puanları daha düşük bulunmuştur.

Tablo 11.

Katılımcıların alkol kullanma durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi

puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması(n=150)

	Alkol	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	χ^2	p
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	Kullanan	54	10,81	2,16	11,00	69,10	-1,365	0,172
	Kullanmayan	96	11,36	2,43	11,00	79,10		
Erkek Eşcinsellere Yönelik Tutum	Kullanan	54	16,70	5,71	17,50	81,23	-1,214	0,225
	Kullanmayan	96	15,57	5,31	16,00	72,28		
Kadın Eşcinsellere Yönelik Tutum	Kullanan	54	18,00	4,91	18,50	84,69	-1,948	0,051
	Kullanmayan	96	16,30	5,05	17,00	70,33		
Eşcinsellere Yönelik Tutum	Kullanan	54	34,70	10,09	36,00	82,88	-1,562	0,118
	Kullanmayan	96	31,88	10,12	32,50	71,35		
Bireysel Yenilikçilik Puanı	Kullanan	54	67,02	12,06	69,00	78,36	-0,605	0,545
	Kullanmayan	96	66,02	11,49	67,50	73,89		
Dindarlık Ölçeği	Kullanan	54	40,41	11,56	41,50	62,47	-2,756	0,006*
	Kullanmayan	96	45,99	10,07	49,00	82,83		

* $p < 0,05$

Tablo 11.'de katılımcıların sigara kullanma durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi, eşcinsellere yönelik tutum ve bireysel yenilikçilik puanları arasındaki farkın istatistiki olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Katılımcıların alkol kullanma durumlarına göre dindarlık ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu saptanmış olup, alkol kullanan bireylerin dindarlık puanları daha düşük bulunmuştur.

Tablo 12.

Katılımcıların anne eğitim durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması(n=150)

	Anne eğitim durumu	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	X ²	p	Fark
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	İlköğretim ve altı	80	10,75	2,38	11,00	67,80	5,571	0,062	
	Lise	37	11,59	2,28	12,00	82,84			
	Lisans/Lisansüstü	33	11,70	2,20	12,00	85,94			
Erkek	İlköğretim ve altı	80	14,16	5,36	14,50	60,64	20,372	0,000*	1-2
Eşcinsellere Yönelik Tutum	Lise	37	17,89	4,31	19,00	90,04			1-3
	Lisans/Lisansüstü	33	18,24	5,44	19,00	95,21			
Kadın	İlköğretim ve altı	80	15,34	4,80	16,00	61,62	18,758	0,000*	1-2
Eşcinsellere Yönelik Tutum	Lise	37	18,14	4,69	19,00	86,05			1-3
	Lisans/Lisansüstü	33	19,36	4,79	20,00	97,32			
Eşcinsellere Yönelik Tutum	İlköğretim ve altı	80	29,50	9,80	29,00	60,68	20,582	0,000*	1-2
	Lise	37	36,03	8,60	38,00	88,73			1-3
	Lisans/Lisansüstü	33	37,61	9,89	39,00	96,61			
Bireysel Yenilikçilik Puanı	İlköğretim ve altı	80	65,09	11,70	67,00	70,61	2,184	0,336	
	Lise	37	67,81	11,18	69,00	81,61			
	Lisans/Lisansüstü	33	67,91	12,09	70,00	80,50			
Dindarlık Ölçeği	İlköğretim ve altı	80	46,58	11,16	49,50	86,58	13,941	0,001*	1-2
	Lise	37	42,92	9,83	43,00	71,03			1-3
	Lisans/Lisansüstü	33	38,88	9,75	38,00	53,67			

* $p < 0,05$

Tablo 12.'de Katılımcıların anne eğitim durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması için uygulanan Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 12. incelendiğinde, katılımcıların anne eğitim düzeylerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Katılımcıların eşcinsellere yönelik tutum ölçeğinin toplam puanları ve ölçeğe ait alt boyutlar olan erkek eşcinsellere yönelik tutum ve kadın eşcinsellere yönelik tutum alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiki

açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Annesi ilköğretim ve altı düzeyde eğitim alan katılımcıların eşcinsellere yönelik tutum ölçeğinin toplam puanları ve ölçeğe ait alt boyutlar olan erkek eşcinsellere yönelik tutum ve kadın eşcinsellere yönelik tutum alt boyutlarından aldıkları puanların annesi lise ve lisans/lisansüstü düzey eğitim almış olan katılımcılardan daha düşük olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamına alınan bireylerin anne eğitim düzeylerine göre bireysel yenilikçilik puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı saptanmıştır ($p<0,05$). Katılımcıların anne eğitim düzeylerine göre bireysel yenilikçilik puanları benzer bulunmuştur.

Katılımcıların anne eğitim düzeylerine göre dindarlık ölçeğinden almış oldukları puanlar arasındaki farkın istatistiki olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu fark annesinin eğitim düzeyi ilköğretim ve altında olan katılımcılardan kaynaklandığı ve annesi ilköğretim ve altı düzeyde eğitim dindarlık ölçeği puanlarının annesi lise ve lisans/lisansüstü düzey eğitim almış olan katılımcılardan daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 13.

Katılımcıların baba eğitim durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması(n=150)

	Baba eğitim durumu	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	χ^2	p	Fark
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	İlköğretim altı	7	10,5	2,31	10,0	64,2	10,23	0,006	1-2
		5	7		0	6	8	*	
	Lise	4	11,8	2,23	12,0	87,3			1-3
		2	1		0	6			
	Lisans/Lisansüstü	3	11,7	2,28	12,0	85,9			
		3	0		0	5			
Erkek Eşcinsellerin Yönelik Tutum	İlköğretim altı	7	13,9	5,16	14,0	58,6	23,25	0,000	1-2
		5	7		0	1	7	*	
	Lise	4	17,6	5,00	19,0	89,2			1-3
		2	7		0	3			
	Lisans/Lisansüstü	3	18,3	5,12	20,0	96,4			
		3	9		0	1			
Kadın Eşcinsellerin Yönelik Tutum	İlköğretim altı	7	15,3	4,83	16,0	60,9	17,25	0,000	1-2
		5	1		0	9	2	*	
	Lise	4	18,1	4,78	19,0	87,0			1-3
		2	7		0	8			
	Lisans/Lisansüstü	3	18,9	4,79	20,0	93,7			
		3	7		0	4			
Eşcinsellere Yönelik Tutum	İlköğretim altı	7	29,2	9,50	29,0	59,0	22,09	0,000	1-2
		5	8		0	2	8	*	
	Lise	4	35,8	9,54	38,5	88,9			1-3
		2	3		0	5			
	Lisans/Lisansüstü	3	37,3	9,66	40,0	95,8			
		3	6		0	3			
Bireysel Yenilikçilik Puanı	İlköğretim altı	7	65,2	12,0	67,0	70,9	3,367	0,186	
		5	5	9	0	6			
	Lise	4	69,1	9,56	70,5	85,8			
		2	2		0	8			
	Lisans/Lisansüstü	3	65,4	12,8	67,0	72,6			
		3	5	3	0	1			
Dindarlık Ölçeği	İlköğretim altı	7	46,8	10,8	49,0	87,5	11,57	0,003	1-2
		5	5	9	0	6	4	*	
	Lise	4	41,4	9,34	41,5	63,6			1-3
		2	5		0	5			
	Lisans/Lisansüstü	3	40,6	11,4	41,0	63,1			
		3	7	4	0	7			

*p<0,05

Tablo 13. incelendiğinde katılımcıların baba eğitim durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanları ve eşcinsellere yönelik tutum puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Babası ilköğretim ve altı düzeyde eğitilmiş olan bireylerin eşcinselliğe yönelik bilgi puanları ve eşcinsellere yönelik tutum puanlarının diğer katılımcılara göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların baba eğitim durumlarına göre bireysel yenilikçilik puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan bireylerin baba eğitim durumlarına göre dindarlık ölçeği puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark olduğu ve babası ilköğretim ve altı düzeyde eğitim almış bireylerin dindarlık ölçeği puanları diğer katılımcılara göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 14.

Katılımcıların eşcinsel bir tanıdığı olması durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması(n=150)

	Eşcinsel tanıdığı	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	z	p
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	Var	74	11,49	2,22	12,00	81,31	-1,631	0,103
	Yok	76	10,86	2,43	10,50	69,84		
Erkek Eşcinsellere Yönelik Tutum	Var	74	17,01	4,91	17,00	83,14	-2,128	0,033*
	Yok	76	14,97	5,82	15,50	68,07		
Kadın Eşcinsellere Yönelik Tutum	Var	74	18,08	4,82	19,00	85,59	-2,814	0,005*
	Yok	76	15,78	5,03	16,00	65,67		
Eşcinsellere Yönelik Tutum	Var	74	35,09	9,36	36,00	84,71	-2,565	0,010*
	Yok	76	30,75	10,52	30,50	66,53		
Bireysel Yenilikçilik Puanı	Var	74	68,39	10,58	70,00	82,94	-2,071	0,038*
	Yok	76	64,42	12,39	67,00	68,26		
Dindarlık Ölçeği	Var	74	41,11	10,88	41,50	63,52	-3,334	0,001*
	Yok	76	46,78	10,30	49,00	87,16		

* $p<0,05$

Tablo 14.'te katılımcıların eşcinsel bir tanıdığı olması durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına dair uygulanan Mann-Whitney U test sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 14.'e göre katılımcıların eşcinsel bir tanıdığı olan ve olmayan katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Katılımcıların eşcinsel bir tanıdığı olması durumlarına göre eşcinsellere yönelik tutum ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Eşcinsel bir tanıdığı olan bireylerin eşcinsellere yönelik tutum ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar, tanıdığı olmayanlara göre daha yüksektir.

Eşcinsel bir tanıdığı olan katılımcıların bireysel yenilikçilik puanlarının, eşcinsel tanıdığı olmayan bireylere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan bireylerin eşcinsel bir tanıdığı olması durumlarına göre dindarlık ölçeği puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunduğu görülmüştür ($p<0,05$). Eşcinsel bir tanıdığı olan bireylerin dindarlık ölçeği puanları, eşcinsel tanıdığı olmayanlara göre daha düşük bulunmuştur.

Tablo 15.

Katılımcıların daha önce eşcinsellerle ilgili bir araştırmaya katılma durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması(n=150)

	Araştırmaya katılma	n	$\bar{x}$	s	M	Sıra Ort.	Z	p
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	Katılan	16	12,25	2,54	11,50	93,16	-	0,08
	Katılmayan	134	11,04	2,30	11,00	73,39	1,735	3
Erkek Eşcinsellere Yönelik Tutum	Katılan	16	17,88	5,06	19,50	91,19	-	0,12
	Katılmayan	134	15,75	5,49	16,00	73,63	1,531	6
Kadın Eşcinsellere Yönelik Tutum	Katılan	16	17,88	4,46	19,00	83,91	-	0,41
	Katılmayan	134	16,80	5,12	17,00	74,50	0,821	2
Eşcinseller e Yönelik Tutum	Katılan	16	35,75	9,28	38,50	88,44	-	0,20
	Katılmayan	134	32,55	10,25	34,00	73,96	1,262	7
Bireysel Yenilikçilik Puanı	Katılan	16	65,38	14,46	70,00	76,41	-	0,93
	Katılmayan	134	66,50	11,35	68,00	75,39	0,088	0
Dindarlık Ölçeği	Katılan	16	43,00	11,78	43,50	72,44	-	0,76
	Katılmayan	134	44,10	10,87	44,00	75,87	0,298	5

Tablo 15. incelendiğinde katılımcıların daha önce eşcinsellerle ilgili bir araştırmaya katılma durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 16.

Katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları arasındaki ilişki(n=150)

		Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	Erkek Eşcinsellere Yönelik Tutum	Kadın Eşcinsellere Yönelik Tutum	Eşcinsellere Yönelik Tutum	Bireysel Yenilikçilik Puanı	Dindarlık Ölçeği
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Puanı	r	1,000					
	p	.					
Erkek Eşcinsellere Yönelik Tutum	r	0,385	1,000				
	p	0,000*	.				
Kadın Eşcinsellere Yönelik Tutum	r	0,370	0,891	1,000			
	p	0,000*	0,000*	.			
Eşcinsellere Yönelik Tutum	r	0,388	0,977	0,965	1,000		
	p	0,000*	0,000*	0,000*	.		
Bireysel Yenilikçilik Puanı	r	0,151	0,280	0,290	0,288	1,000	
	p	0,064	0,001*	0,000*	0,000*	.	
Dindarlık Ölçeği	r	-0,349	-0,516	-0,582	-0,566	-0,341	1,000
	p	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	.

* $p < 0,05$

Katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanları ile eşcinsellere yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü, dindarlık ölçeği puanları arasında ise negatif yönlü korelasyonlar olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanları arttıkça, eşcinsellere yönelik tutum puanları artmakta, dindarlık ölçeği puanları ise azalmaktadır.

Araştırmaya dahil edilen bireylerin eşcinsellere yönelik tutum puanları ile bireysel yenilikçilik puanları arasında pozitif, dindarlık ölçeği puanları arasında ise negatif yönlü ve istatistiki açıdan anlamlı korelasyonlar olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Katılımcıların eşcinsellere yönelik tutum puanları

arttıkça, bireysel yenilikçilik puanları artmakta, dindarlık ölçeği puanları ise azalmaktadır.

Katılımcıların bireysel yenilikçilik puanları ile dindarlık ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon olduğu saptanmış olup, bireysel yenilikçilik puanları arttıkça, dindarlık ölçeği puanlarının azaldığı tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 17.

Katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının eşcinsellere yönelik tutum puanlarını yordama durumu($n=150$)

	Standardize Olmayan Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	p
	B	SH	Beta		
(Sabit)	9,95	1,99		4,990	0,000*
Eşcinselliğe Yönelik Bilgi	1,71	0,04	0,92	40,440	0,000*
Bireysel Yenilikçilik Puanı	-0,01	0,02	-0,01	-0,344	0,731
Dindarlık Ölçeği	-0,09	0,02	-0,10	-4,124	0,000*

* $p<0,05$, $R^2=0,94$

Tablo 17. 'de araştırmaya dahil edilen katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının eşcinsellere yönelik tutum puanlarını yordama durumuna dair regresyon analizi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 17. incelendiğinde katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının eşcinsellere yönelik tutum puanlarını yordama durumunun incelenmesi adına oluşturulan regresyon modelinin anlamlı olduğu ve tahmincilerin eşcinsellere yönelik tutum puanlarındaki varyansın %94'ünü açıkladığı görülmüştür ($p<0,05$). Katılımcıların eşcinsellere yönelik bilgi ve dindarlık ölçeği puanlarının eşcinsellere yönelik tutum puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı($p<0,05$), bireysel yenilikçilik puanlarının ise yordamadığı tespit edilmiştir. Buna göre katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanlarının 1 birim artmasının

eşcinsellere yönelik tutum puanlarını 1,71 birim artırdığı, dindarlık ölçeği puanlarının 1 birim artmasının ise 0,09 birim azalttığı görülmüştür.

5.BÖLÜM

TARTIŞMA

Geçmişten günümüze eşcinsellik hep merak edilen ve araştırılan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Eşcinsellik ile ilgili yapılan araştırmalar başta eşcinselliğin nedenini ve çözümünü araştırmak üzere yapılmıştır. (Herek 1984, 1997). Eşcinsellik 1973 yılına kadar psikopatoloji ve hastalık olarak görülmekteydi fakat 1973 yılında Amerika Psikiyatri Derneği eşcinselliği hastalık ve psikopatoloji sınıflandırmasından çıkartıp cinsel eğilimin normal bir varyasyonu olarak tanımlamıştır. Bununla beraber eşcinsellik ile ilgili yapılan araştırmalar eşcinsel bireylere karşı olan tutum ve bu tutumun sebep ve sonuçlarını araştırmak için yapılmıştır. (Garnets ve Kimmel, 2003).

Yapılan araştırmalar zaman zaman farklı sonuçlansa bile; literatüre bakıldığı zaman bireyin cinsiyetinin, yaşının, eğitim seviyesinin, dindarlık düzeyinin eşcinsellere karşı olan tutum üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bireyin eşcinsel bireyler ile olan ilişkisi, eşcinsellik hakkındaki bilgisi ve yeni fikirlere, düşüncelere açık olma durumu da göz ardı edilmemesi gereken önemli faktörlerdir. Tüm bunların ışığında yapılan bu araştırmada; eşcinsel bireyler ile iletişim halinde olan esnaf ve olmayan esnafların dindarlık düzeyi, yenilikçiliğe açık olma durumu, eşcinsellere karşı sahip olunan bilgi düzeyleri ile eşcinsellere karşı olan tutumu arasındaki ilişkiye bakılmıştır.

Yapılan bu araştırmada ilk olarak katılımcıların cinsiyetlerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde, araştırmaya katılan kadın ve erkek katılımcıların eşcinselliğe

yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeğinden benzer puanlar aldıkları ve aldıkları puanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. (Tablo-4)

Literatüre bakıldığında, kadın ve erkeklerin eşcinsellere yönelik bilgi düzeylerini karşılaştıran herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Yapılan bu araştırmada kadın ve erkek katılımcıların eşcinsellere yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

Literatüre bakıldığında yapılan araştırmalar, erkeklerin kadınlara oranlara eşcinsel bireylere yönelik daha fazla olumsuz tutuma sahip oldukları göstermektedir. (Froyum, 2007; Herek, 1988; Schellenberg ve Sears, 1999). Yapılan bu araştırmada ise kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha yüksek puan aldıkları görülmektedir fakat kadın ve erkek bireylerin eşcinsellere yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç literatür ile örtüşmemektedir.

Yapılan araştırmalar bireylerin cinsiyetlerinin bireysel yenilikçilik düzeyi üzerinde önemli bir rol oynamadığını göstermektedir. (Yeğin, 2017; Göçen, Balay, Kaya ve Adıgüzel, 2014) Korucu ve Olpak (2015)'e göre bireylerin bireysel yenilikçilik düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermemektedir. Yapılan bu araştırmada cinsiyetin bireysel yenilikçilik düzeyi üzerinde etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu sonuç literatür ile örtüşmektedir.

Batı'da yapılan araştırmalar genel olarak kadın bireylerin erkek bireylere göre daha dindar olduğunu, daha çok ibadet ettiklerini, dini ritüellere daha çok katıldığını göstermektedir. (Kurt, 2009; Ok ve Cirhinlioğlu 2011). Fakat Türkiye'de yapılan araştırmalar zaman zaman farklı sonuçlanmıştır. Mehmedoğlu (2004) ve Karaca (2000) tarafından yapılan araştırmada erkeklerde ibadetleri ve inançları yapma oranının kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunurken; Kınter (2008) tarafından yapılan araştırmada kadınların erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kadın ve erkeklerin dindarlıkları incelendiğinde inançlar bakımından anlamlı fark olmazken;

erkeklerin dini tutum ve davranışlarının kadınlara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Buna göre kadınların erkeklere göre dinden geleneksel anlamda uzaklaştıkları söylenebilir. (Uysal, 2006). Yapılan bu araştırmada kadın katılımcılar erkek katılımcılara göre daha yüksek puan alsalar bile kadın ve erkek katılımcıların dindarlık seviyesi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yapılan bu araştırmada ikinci olarak Katılımcıların yaş gruplarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına bakılmıştır. Katılımcıların yaş gruplarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum ve dindarlık ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı olmadığı; bireysel yenilikçilik ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Tablo-5) 30 yaş altı katılımcıların bireysel yenilikçilik puanları 30 yaş ve üzeri bireylere göre daha yüksektir.

Literatüre bakıldığı zaman bireylerin yaş gruplarına göre eşcinsellere yönelik bilgi düzeyini araştıran herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan bu araştırmada bireylerin yaşlarının eşcinsellere yönelik bilgi düzeyleri üzerinde önemli bir rol oynamadığı bulunmuştur.

Yapılan araştırmalara göre bireyin yaşı ile eşcinsellere yönelik tutumu arasından anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. (Walch, Orlosky, Sinkkanen ve Stevens, 2010). Wills ve Crawford (1999)'a göre genç bireyler ileri yaştaki bireylere göre daha olumlu tutuma sahiptiler. Yapılan bu araştırmada yaş ile eşcinsellere yönelik tutum arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durumun yaş gruplarının homojen dağılmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Literatüre bakıldığı zaman; Taplamacioğlu (1962)'na göre dinin gerekliklerini yerine getirme oranı yaş ilerledikçe artmaktadır. 50+ yaş üstü gruplarda bu oranın en yüksek olduğu görülmektedir. 20-41+ yaş grupları ile yapılan araştırmada, katılımcıların yaşı ilerledikçe dine karşı daha olumlu tutum ve

davranış gösterdikleri bulunmuştur. (Uysal, 1995). Yapılan bu araştırmada yaş grupları ile dindarlık düzeyi arasında farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. Yaş gruplarının homojen dağılmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Literatüre bakıldığı zaman katılımcıların yaşı ve bireysel yenilikçi düzeyleri arasında herhangi bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Yapılan bu araştırmada, yaş grupları ile bireysel yenilikçilik arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. 30 yaş altı bireylerin bireysel yenilikçi puanlarının 30 yaş üstü bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmada üçüncü olarak katılımcıların medeni durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının arasındaki ilişkiye bakılmıştır. (Tablo-6)

Araştırmaya katılan bireylerin medeni durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Bekar bireylerin eşcinselliğe yönelik bilgi puanları evli ve boşanmış bireylere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Literatüre bakıldığı zaman bu konu ile ilgili yapılmış herhangi bir araştırmaya rastlanmamaktadır.

Yapılan araştırmalara bakıldığı zaman, bekar ve boşanmış bireylerde eşcinselliği onaylama oranı evli olan bireylere göre daha yüksek bulunmuştur. (Adamczyk ve Pitt,2009) Bir başka çalışmada daha önce evlilik yaşamamış bireylerin, evli olan bireylere göre eşcinsellere karşı daha pozitif bir tutum içerisinde olduğu görülmektedir. (Herek ve Capitanio, 1995). Bununla beraber yapılan bazı çalışmalar eşcinsellere karşı olan tutum ile medeni durumun anlamlı bir ilişkisi olmadığını göstermektedir. (Herek ve Gonzalez-Rivera,2006). Yapılan bu araştırmada; araştırmaya katılan bireylerin medeni durumları ile eşcinselliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bekar bireylerin, evli ve boşanmış bireylere göre eşcinsellere karşı daha pozitif bir tutum içerisinde olduğu görülmektedir. Bu durum literatür ile örtüşmektedir.

Literatüre bakıldığı zaman, hemşirelik ve ebelik öğrencileri ile yapılan bir araştırmada, medeni durum ve hemşirelere göre uyarlanan bireysel

yenilikçilik ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. (Utli ve Vural-Doğru, 2018). Ayrıca Kayasandık(2017) tarafından 177 öğretmen ile gerçekleştirilen çalışmada medeni durum ile bireysel yenilikçi ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Yapılan bu araştırmada, katılımcıların medeni durumlarına göre bireysel yenilikçilik puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür. Bekar olan katılımcıların bireysel yenilikçilik puanları evli ve boşanmış olan katılımcılara göre daha yüksektir. Bu durum dindarlık seviyesi ile bir ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Dindarlık seviyesi ile bireysel yenilikçilik arasında anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon bulunmaktadır. Dindarlık seviyesi arttıkça bireysel yenilikçilik puanlarının düştüğü görülmektedir. Bekar olan katılımcıların dindarlık seviyesi evli ve boşanmış olan bireylere göre daha düşük olduğu; bireysel yenilikçilik puanının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu iki durumun birbirini etkilediği düşünülmektedir.

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, medeni durumu ile dindarlık seviyesi arasında bir ilişki kurulabilir. Evli bireylerin bekar bireylere göre daha dindar oldukları ve dinin gerekliliklerini daha fazla yerine getirdikleri görülmektedir. (Kayıklık, 2003; Köktaş, 1993) Yapılan bu araştırmada, katılımcıların medeni durumları ile dindarlık ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı olduğu görülmüştür. Bekar katılımcılar dindarlık ölçeğinden evli ve boşanmış bireylere göre daha düşük puan almıştır. Bu durum literatür ile örtüşmektedir.

Araştırmada dördüncü olarak Katılımcıların eğitim düzeylerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. (Tablo-7)

Yapılan alan taramasında eşcinsellere yönelik bilgi düzeyi ve eğitim seviyesi arasındaki ilişkiyi araştıran herhangi bir çalışma bulunmamıştır. Yapılan bu araştırmada, araştırmaya katılan bireylerin eğitim düzeylerine göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanları arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu durumun Türkiye’de okullarda eşcinseller ile ilgili bir

eğitimin verilmemesinden ve eşcinseller ile ilgili bilinen bilgilerin kulaktan dolma bilgilerden oluşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Lewis ve Taylor'un 2001 yılında gerçekleştirdikleri çalışmada bireyin eğitim seviyesi ile eşcinsellere karşı olan tutumu arasında negatif bir ilişki vardır. Bireyin eğitim seviyesi arttıkça eşcinseller karşı olan negatif tutumunda bir azalma olmaktadır. Wills ve Crawford tarafından 1999 yılında yapılan bir çalışmada eşcinselliğin günah olduğunu söyleyen ve olumsuz tutum sergileyen bireylerin eğitim seviyesinin düşük olduğu görülmektedir. Bizim çalışmamızda katılımcıların eğitim düzeylerine göre eşcinsellere yönelik tutum ölçeği genelinden ve ölçeğin alt boyutları olan kadın eşcinsellere yönelik tutum ve erkek eşcinsellere yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim almış bireylerin, lise ve ilköğretim düzeyinde eğitim almış bireylere göre eşcinsel bireylere göre daha olumlu bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Lise ve ilköğretim düzeyde eğitim almış bireylerin bireysel yenilikçilik puanları, lisans ve lisansüstü düzeyinde eğitim almış bireylerden anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durum literatür ile örtüşmektedir.

Kayasandık'ın 2017 yılında Samsun'da yaşayan 177 öğretmen ile yaptığı çalışmaya göre lisans mezunu öğretmenler yüksek lisans mezunu öğretmenlere göre değişme daha fazla direnç gösterip fikir önderliği boyutu daha düşüktür. Buna göre bireyin eğitim seviyesi arttıkça değişime karşı gösterdiği direncin azaldığı ve yeni fikirlere açık olma durumunun arttığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmada eğitim seviyesi ve bireysel yenilikçilik arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim alan bireylerin bireysel yenilikçilik puanlarının lise ve ilköğretim düzeyinde eğitim alan bireylere göre daha yüksektir. Eğitim seviyesi ile bireysel yenilikçilik arasında pozitif bir korelasyon vardır.

Eğitim seviyesi dini bilgi boyutunda önemli rol oynamaktadır. Genel olarak artan eğitim seviyesi ile birlikte dini pratik ve inanışlarda bir azalma görülmektedir. (Çelik, 2003). Günay'ın 1979 yılında yaptığı araştırmaya göre

eğitim seviyesini yükselmesi ile birlikte namaz kılma ve oruç tutma eğiliminin azaldığı görülmektedir. Yapılan bu araştırmada dindarlık seviyesi en düşük olan katılımcılar lisansüstü eğitim alan, en yüksek olan katılımcılar ise ilköğretim alan katılımcılardır. Fakat katılımcıların eğitim düzeylerine göre dindarlık ölçeği puanları arasındaki fark istatistiki açıdan anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu durum literatür ile örtüşmemektedir. Bunun sebebinin örneklemden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada 5. olarak katılımcıların gelir düzeyleri ile eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. (Tablo-8)

Literatürde, bireylerin gelir düzeyleri ile eşcinsellere karşı olan bilgi düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan bu araştırmada bireylerin gelir düzeyleri ve eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Literatürde, bireylerin gelir düzeyleri ile eşcinsellere karşı olan tutum arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan bu araştırmada bireylerin gelir düzeyleri ve eşcinselliğe yönelik tutum arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Sosyo-ekonomik düzey dini yaşamı, inancı ve davranışları etkileyen önemli bir faktördür. Bireylerin gelir seviyesi arttıkça dini davranışlarda bir azalma olduğu ve sosyo-ekonomik düzey olarak yükseldikçe dine olan bağlılıkta bir azalma olduğu görülmüştür. (Günay, 1979). Fakat Kimter'in 2008 yılında yaptığı araştırmaya göre ailelerin gelir düzeyi arttıkça inanç, ibadet boyutunda dindarlık düzeyinin arttığı, gelir düzeyi azaldıkça azaldığı görülmektedir. Yapılan bu araştırmada bireylerin gelir düzeyleri ile dindarlık seviyesi -arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür. Bu durumun araştırmaya katılan bireylerin gelir seviyesinin homojen bir şekilde dağılmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Literatürde, bireylerin gelir düzeyleri ile bireysel yenilikçilik arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan bu çalışmada,

katılımcıların gelir düzeyleri ile bireysel yenilikçilik ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüştür. Gelir düzeyinin yüksek olduğunu ifade eden katılımcıların bireysel yenilikçilik puanları diğerlerine göre daha yüksek bulunmuştur. Yeni fikirleri ve oluşumları bu katılımcılar daha kolay kabul edebilirler.

Araştırmada 6. olarak katılımcıların en uzun süre ikamet ettikleri yer ile eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. (Tablo-9)

Literatürde yaşadıkları yer ve eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan bu çalışmada katılımcıların en uzun süre yaşadıkları yerleşim yeri ile eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri arasındaki fark istatistiki açıdan anlamlı değildir.

Bireyin yaşadığı bölgenin eşcinsellere karşı olan tutum üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. (Herek, 1984). Kırsal alanda yaşayan bireylerin kentlerde yaşayan bireylere göre eşcinsellere karşı daha olumsuz tutum sergilediği bulgulanmıştır. (Snively, Kreuger, Stretch, Watt ve Chadha, 2004) Fakat bu durum bireyin yaşına, eğitim seviyesine göre farklılık göstermektedir. Yapılan bu araştırmada, katılımcıların en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerlerine ile eşcinsellere yönelik tutum arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmamıza katılan bireylerin çoğunluğu yaşamının büyük çoğunluğunu metropollerde geçirmiştir. Katılımcılarımızın yaşadıkları yerler homojen olarak dağılmamıştır. Bu durumun sonucu etkilediği düşünülmektedir.

Kentte yaşayan bireylerin namaz kılma, oruç tutma gibi ibadetleri gerçekleştirme oranı kırsal kesimde yaşayan bireylere göre daha düşüktür. Kırsal kesimden kente göçen bireyler kent yaşamı ile bütünleştikleri zaman yaptıkları ibadetlerde bir azalma görülmektedir. (Günay, 1979) Yapılan bu araştırmada bireylerin en uzun süre yaşadıkları yerleşim yeri ve dindarlık seviyesi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmamıza katılan bireylerin çoğunluğu yaşamının büyük çoğunluğunu metropollerde

geçirmiştir. Katılımcılarımızın yaşadıkları yerler homojen olarak dağılmamıştır. Bu durumun sonucu etkilediği düşünülmektedir.

Yapılan literatür taramasına göre, bireyin yaşadığı yer ile bireysel yenilikçilik arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (Ertuğ ve Kaya, 2017; Kayasandık, 2017; Utli ve Vural Doğru, 2018;) Yapılan araştırmaya katılan bireylerin en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerlerine ile bireysel yenilikçilik puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Uzun süre köy/kasabada yaşayan bireylerin bireysel yenilikçilik puanları diğerlerine göre daha düşük bulunmuştur. Bu durumun eğitim seviyesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmada 7. Olarak bireylerin sigara kullanma durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına bakılmıştır. (Tablo-10)

Sonuçlar incelendiğinde katılımcıların sigara kullanma durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmüştür., dindarlık ölçeği puanları daha düşük bulunmuştur.

Literatürde sigara kullanma durumları ve eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan bu çalışmada katılımcıların sigara kullanma durumları ile eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri arasındaki fark istatistiki açıdan anlamlı değildir.

Literatürde sigara kullanma durumları ve eşcinselliğe yönelik tutum arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan bu çalışmada katılımcıların sigara kullanma durumları ile eşcinselliğe yönelik tutum arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı olduğu görülmektedir. Sigara kullanan bireyler kullanmayan bireylere göre eşcinsellere karşı daha olumlu bir tutum sergilemektedir ve bireysel yenilikçilik puanları sigara kullanmayan bireylere göre yüksek bulunmuştur.

Yapılan araştırmalara bakıldığı zaman sigara kullanma durumları ve bireysel yenilikçilik arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan bu çalışmada katılımcıların sigara kullanma durumları ile bireysel yenilikçilik arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı olduğu görölmektedir. Sigara kullanan bireylerin bireysel yenilikçilik puanları sigara kullanmayan bireylere göre yüksek bulunmuştur.

Yıldırım'ın 1977 yılında sigara, alkol, uyuşturucu kullanan 1218 üniversite öğrencisi ile yapmış olduğu çalışmaya göre, dindarlık düzeyi ile sigara kullanma arasında negatif bir ilişki vardır. Dindarlık düzeyi arttıkça sigara kullanma oranı düşmektedir. Elde edilen bulgular dinin sigara kullanımını önleyen faktörlerden birisi olduğunu göstermektedir. Yapılan bu araştırmada sigara kullanan bireylerin dindarlık seviyeleri kullanmayanlara göre daha düşük bulunmuştur. Bu sonuç literatür ile örtüşmektedir.

Araştırmada 8. Olarak bireylerin alkol kullanma durumlarına göre eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına bakılmıştır. (Tablo-11)

Sonuçlara bakıldığında araştırmaya katılan bireylerin alkol kullanma durumları ile eşcinselliğe yönelik bilgi, eşcinsellere yönelik tutum ve bireysel yenilikçilik puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken; katılımcıların alkol kullanma durumları ile dindarlık ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.

Literatürde alkol kullanma durumları ve eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan bu çalışmada katılımcıların en alkol kullanma durumları ile eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yapılan araştırmalara bakıldığı zaman, bireylerin alkol kullanma durumları ile eşcinselliğe yönelik tutum arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan bu çalışmada katılımcıların alkol kullanma

durumları ile eşcinselliğe yönelik tutum arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı olmadığı görülmüştür.

Yapılan literatür taramasında, bireylerin alkol kullanma durumları ile bireysel yenilikçilik arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan bu çalışmada katılımcıların alkol kullanma durumları ile bireysel yenilikçilik arasındaki farkın istatistiki açıdan anlamlı olmadığı görülmüştür.

Yıldırım'ın 1977 yaptığı çalışmaya göre, ailesinin dindar olduğunu söyleyen öğrencilerin %15, biraz dindar olduğunu söyleyen öğrencilerin %33, ateist olduğunu söyleyen öğrencilerin %51 günlük veya haftada birkaç kez alkol kullanmaktadır. Buna göre ailesinin dindarlık seviyesi yükseldikçe öğrencilerin alkol kullanma oranı düşmektedir. Ayrıca günlük olarak alkol aldıklarını ifade eden öğrencilerin %73'ünün kendilerini atesit, %27'sinin kendilerini biraz dindar olarak tanımlamaktadır. Kendisini dindar olarak tanımlayan öğrencilerin günlük olarak alkol kullanmadığı görülmüştür. Haftada birkaç kez alkol kullan öğrencilerin %5'inin dindar, %27 biraz dindar, %36 ateist olduğu görülmektedir. Sonuç olarak dindarlık düzeyi ile alkol kullanma arasında negatif bir ilişki vardır. Dindarlık seviyesi düştükçe alkol kullanma oranı artmaktadır. Yapılan bu araştırmada alkol kullanma ile dindarlık seviyesi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Alkol kullanan bireylerin dindarlık seviyesinin daha düşük olduğu görülmektedir.

Araştırmada 9. olarak Katılımcıların anne eğitim durumları ile eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına bakılmıştır. (Tablo-12)

Sonuçlara göre, araştırmaya katılan bireylerin anne eğitim durumları ile eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri, bireysel yenilikçilik puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, eşcinselliğe yönelik tutum, dindarlık düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunduğu görülmüştür.

Literatürde bireylerin anne eğitim düzeyleri ve eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

Yapılan bu çalışmada katılımcıların anne eğitim düzeyi ve eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Daha önce yapılan çalışmalara bakıldığı zaman bireylerin annelerinin eğitim düzeyi ile bireysel yenilikçilik arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Kayasandık, 2017; Ertuğ ve Kaya, 2017). Yapılan bu çalışmada katılımcıların anne eğitim düzeyi ve eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonucumuz literatür ile örtüşmektedir.

Taner ve Özkan'ın 2018 yılında Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) personelinin eşcinsel bireylere hizmet sunarken tutum ve davranışlarına yansiyacak homofobi düzeylerinin değerlendirmesi amacı ile 171 katılımcı ile yaptıkları çalışmada; anne eğitim düzeyi ile homofobi arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Anne eğitim düzeyi azaldıkça görülen homofobi düzeyinin arttığı görülmektedir. Lise ve üzeri eğitim seviyesine sahip annelerin çocuklarının homofobi düzeylerinde düşüş olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışmada çalışmaya katılan bireylerin anne eğitim seviyesi ile eşcinsellere yönelik tutum ölçeğinin toplam puanları ve ölçeğe ait alt boyutlar olan erkek eşcinsellere yönelik tutum ve kadın eşcinsellere yönelik tutum alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Annesinin eğitim düzeyi ilköğretim ve altında olan katılımcıların, annesi lise ve lisans/lisansüstü düzeyde eğitim almış olan katılımcılara göre eşcinsellere karşı daha olumsuz tutum içerisinde olduğu görülmektedir. Eşcinseller karşı olan negatif tutum ve homofobi arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. (Ayğar ve Gündoğdu, 2015) Buna göre araştırmamız sonucu ile literatür örtüşmektedir.

Daha önce yapılan çalışmalara bakıldığı zaman bireyin annesinin eğitim düzeyi ile bireyin dindarlık seviyesi arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma bulunmamaktadır. Fakat bireylerin eğitim seviyesi arttıkça dindarlık seviyelerinde düşüş görüldüğü bilinmekle beraber bireylerin anne ve babalarından etkilendiği bilinmektedir. Bu bağlamda bireyin annesinin eğitim

seviyesi arttıkça, dindarlık seviyesinde bir düşüş görülmesi beklenmektedir. Bu durum bireyin dindarlık seviyesini de dolaylı yoldan etkilemesi beklenmektedir. Bu bağlamda, yapılan bu araştırmada bireyin annesinin eğitim seviyesi ile dindarlık seviyesi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bireyin annesinin eğitim seviyesi arttıkça dindarlık seviyesinde azalma görülmektedir. Annesi ilköğretim ve altı eğitim seviyesinde olan bireylerin dindarlık seviyeleri, lisans ve lisansüstü eğitim seviyesinde olan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmada 10. olarak araştırmaya katılan bireylerin baba eğitim durumları ile eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına bakılmıştır. (Tablo-12)

Sonuçlara göre, bireylerin babasının eğitim seviyeleri ile eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri, dindarlık seviyeleri ve eşcinsellere yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunurken; bireysel yenilikçilik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Kayasandık 2017 yılında 177 öğretmen ile yaptığı çalışmada bireylerin babalarının eğitim seviyesi ile bireylerin bireysel yenilikçilik puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Ayrıca Ertuğ ve Kaya 2017 yılında hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada Kayasandık ile benzer sonuca ulaşmışlardır. Yapılan bu çalışmada katılımcıların baba eğitim düzeyi ve bireysel yenilikçilik puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonucumuz literatür ile örtüşmektedir.

Literatürde bireylerin baba eğitim düzeyleri ve eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan bu çalışmada katılımcıların baba eğitim düzeyi ve eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunduğu görülmektedir. Babasının eğitim seviyesi ilköğretim ve altı düzeyde olan bireylerin eşcinselliğe yönelik bilgi puanlarının diğer bireylere göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Taner ve Özkan'ın 2018 yılında Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) personelinin eşcinsel bireylere hizmet sunarken tutum ve davranışlarına yansıyacak homofobi düzeylerinin değerlendirmesi amacı ile 171 katılımcı ile yaptıkları çalışmada; tıpkı annenin eğitim düzeyinin etkili olduğu gibi baba eğitim düzeyi ile homofobi arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Baba eğitim düzeyi ile bireylerin homofobi düzeyleri arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. Baba eğitim seviyesi arttıkça bireylerin görülen homofobi düzeyinin azaldığı görülmektedir. Lise ve üzeri eğitim seviyesine sahip babaların çocuklarının homofobi düzeylerinde düşüş olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışmada çalışmaya katılan bireylerin baba eğitim seviyesi ile eşcinsellere yönelik tutum ölçeğinin toplam puanları ve ölçeğe ait alt boyutlar olan erkek eşcinsellere yönelik tutum ve kadın eşcinsellere yönelik tutum alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Babasının lise ve lisans/lisansüstü düzeyde eğitim almış olan katılımcıların, babasının eğitim düzeyi ilköğretim ve altında olan katılımcıların, göre eşcinsellere karşı daha olumlu tutum içerisinde olduğu görülmektedir. Eşcinseller karşı olan negatif tutum ve homofobi arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. (Ayğar ve Gündoğdu, 2015). Yapılan bu çalışmada babası ilköğretim ve altı düzeyde eğitilmiş olan bireylerin eşcinsellere yönelik tutum puanlarının diğer katılımcılara göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda literatür ile araştırmamızın sonucu örtüşmektedir.

Literatürde bireylerin babalarının eğitim seviyeleri ve bireylerin dindarlık seviyeleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan bu çalışmada baba eğitim durumlarına göre dindarlık ölçeği puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark olduğu ve babası ilköğretim ve altı düzeyde eğitim almış bireylerin dindarlık düzeyi diğer katılımcılara göre daha yüksek bulunmuştur. Bireylerin eğitim seviyesi ve dindarlık düzeyleri arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. Bireylerin anne ve babasının tutumu ve inançları bireylerin tutumlarını ve inançlarını dolaylı veya doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda bireylerin babasının eğitim seviyesi arttıkça

dindarlık düzeylerinin azalması beklenmekle birlikte bu durumun bireylerin dindarlık seviyelerini etkilemesi beklenmektedir.

Araştırmada 11. olarak araştırmaya katılan bireylerin eşcinsel bir tanıdığı olması durumları ile eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına bakılmıştır. (Tablo-14)

Elde edilen sonuçlara göre, eşcinsel bir tanıdığı olan ve olmayan bireylerin eşcinselliğe yönelik bilgi puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu konu ile ilgili daha önce herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Eşcinsel bireyler ile toplum içinde kurulan iletişim eşcinsel bireylere karşı olan tutumu etkilemektedir. Eşcinsel bireyler ile kurulan ilişkinin eşcinsellere karşı varolan negatif tutumu azalttığı düşünülmektedir. (Şah,2012) Sakallı'nın 2002 yılında yapmış olduğu araştırmada eşcinsel tanıdığı olan bireylerin eşcinsellere karşı daha olumlu bir tutum sergiledikleri görülmektedir. Yapılan bu çalışmada bireylerin eşcinsel bir tanıdığı olup olmamasına göre eşcinsellere yönelik tutum ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Eşcinsel bir tanıdığı olan bireyler, eşcinsel tanıdığı olmayan bireylere göre eşcinsellere karşı daha olumlu bir tutum içerisinde olduğu görülmektedir. Bu durum literatür ile örtüşmektedir.

Yapılan bu çalışmada eşcinsel bir tanıdığı olan bireylerin bireysel yenilikçilik puanlarının, eşcinsel tanıdığı olmayan bireylere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde bununla ilgili yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışmamıza katılan bireylerin eşcinsel bir tanıdığı olması durumu ile dindarlık seviyesi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Eşcinsel bir tanıdığı olan bireylerin dindarlık seviyesinin, eşcinsel tanıdığı olmayanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Literatürde bununla ilgili bir çalışma bulunmamaktadır.

Araştırmada 12.olarak araştırmaya katılan bireylerin daha önce eşcinsellerle ilgili bir araştırmaya katılma durumları ile eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına bakılmıştır. (Tablo-15)

Elde edilen sonuçlara göre, bireylerin daha önce eşcinsellerle ilgili bir araştırmaya katılma durumları ile eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Literatürde bu konu ile ilgili yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırmada 13. olarak araştırmaya katılan bireylerin eşcinselliğe yönelik bilgi puanı, eşcinsellere yönelik tutum, bireysel yenilikçilik ve dindarlık ölçeği puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. (Tablo-16)

Eşcinsellere karşı tutumu etkileyen faktörlerden birinin eşcinselliğe karşı olan sahip olunan bilgi olduğu görülmektedir. İnsanların eşcinsellere karşı yanlış bilgi sahibi olduğu veya bilgisiz olduğu görülmektedir. Andri'nin 2011 yılında yaptığı çalışmada bireyler eşcinsel bireylerin tedavi edilmesi gerektiğini, eşcinselliğin bir hastalık olduğunu belirtmişlerdir. Yine bir çalışmada bireyler eşcinselliği mide bulandırıcı, sapıklık, kınanması gereken bir durummuş gibi tanımlamışlardır. (Riggs, Rosenthal ve Smith-Bonahue; 2011). Eşcinsel bireylere karşı olan tutum ile eşcinsellere karşı sahip olunan bilgi arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Sağlık çalışanları ile yapılan araştırmada, eşcinsellere karşı olumlu tutuma sahip olan çalışanların eşcinsellere karşı olan bilgi düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. (Harris, Nightengale ve Owens; 1995) Yapılan bu çalışmada, katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanları ile eşcinsellere yönelik tutum puanları arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon bulunmuştur. Eşcinselliğe karşı bilgi düzeyi yüksek olan katılımcıların, düşük olan katılımcılara göre daha pozitif tutum içerisinde oldukları görülmüştür.

Dini inançları, davranışları yüksek olan bireylerin eşcinsellere karşı daha olumsuz tutum sergiledikleri görülmektedir. (Gelbal ve Duyan 2006). Saraç'ın

2014 yılında yaptığı çalışmada bireylerin dindarlık seviyesi arttıkça geylere yönelik olumsuz tutumlarını arttığını belirtmektedir. Yapılan bu araştırmada eşcinselliğe yönelik sahip olunan bilgi ile dindarlık seviyesi arasında negatif korelasyon olduğu görülmektedir. Katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi puanları arttıkça, dindarlık seviyesi azalmaktadır.

Yeğin'in 2017 yılında ilahiyat fakültesi öğrencileri ile yaptığı çalışmada, ilahiyat fakültesi öğrencilerinin %59,2 yenilikçi, %10 orta ve %30'unun düşük düzeyde yenilikçi olduğu görülmektedir. Ayrıca Söylev'in 287 din görevlisi ile yaptığı çalışmada din görevlilerinin yüksek seviyede yenilikçi olduğunu, din görevlilerinin yenilikçi özelliklerinin yaş, cinsiyet, eğitim durumlarına göre anlamlı bir fark gösterdiğini bulgulamıştır. Yapılan çalışmalara bakıldığı zaman din ile bireysel yenilikçilik arasında negatif yönlü korelasyon olduğunu söylemek güçtür. Fakat bizim çalışmamızda katılımcıların bireysel yenilikçilik puanları ile dindarlık ölçeği puanları arasında anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon olduğu görülmüştür. Bireylerin bireysel yenilikçilik puanları arttıkça, dindarlık ölçeği puanlarının azaldığı tespit edilmiştir. Bu durumun bireylerin eğitim seviyesi ve yaşından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yenilikçilik kavramını Rogers, (1995) kurumların veya bireyin sosyal bir ortam içerisinde bir yeniliği herkesten önce kabullenme derecesi olarak tanımlarken, Goldsmith ve Foxall (2003) bireylerin yeniliklere gösterdikleri tepkiler olarak tanımlamaktadır. Yenilikçilik Demirel ve Seçkin (2008) tarafından risk almak, risk alarak değişime açık almak olarak tanımlanmıştır. Tüm bu tanımlara bakıldığı zaman yenilikçilik değişime açık olmak, risk alabilmek, bilinmeyene açık olmak ve yeni fikirleri herkesten önce kabul etmek olarak tanımlanabilir. Eşcinsellik kavramı geçmişten günümüze kadar gelen bir kavram olsa bile hala günümüzde tabu olarak kabul edilmektedir. Bireyler eşcinselliği değişiklik olarak görüp kabul etmemektedir. Eşcinsellik birçok insan için bilmedikleri ve öğrenmeleri gereken bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda eşcinselliğe karşı olan tutum ve bireysel yenilikçilik arasında bir ilişki olduğu söylenebilir. Yapılan bu araştırmada eşcinsellere karşı olan tutum ve bireysel yenilikçilik arasında pozitif bir

korelasyon olduğu gör÷lmektedir. Bireylerin bireysel yenilikçilik puanları arttıkça eşcinsellere karşı daha pozitif tutum içerisinde olduğu gör÷lmektedir.

Yapılan bu araştırmada katılımcıların eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyi ve dindarlık seviyesi arasında negatif yönlü korelasyon olduğu gör÷lmüştür. Dindarlık seviyesi arttıkça eşcinsellik ile ilgili bilgi düzeyinin azaldığı gör÷lmektedir. Literatür taramasında bununla ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada giderek önemli hale gelen ve araştırılan eşcinsellere yönelik tutumların, dindarlık, yenilikçiliğe açık olma ve eşcinselliğe yönelik sahip olunan bilgi ile ilişkisi incelenmiştir. Sunulan çalışmada eşcinsellere yönelik tutumu belirlemek için Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum Ölçeği, dindarlık düzeylerini belirlemek için Dindarlık Ölçeği, yenilikçiliğe açık olma durumunu belirlemek için Bireysel Yenilikçilik Ölçeği ve eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyini belirlemek için ve Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Formu-EYBF kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, eşcinsellere yönelik tutumu belirleyen faktörler; medeni durum, eğitim seviyesi, sigara kullanıp kullanmama, anne ve babanın eğitim seviyesi, eşcinsel bir tanıdığının olup olmamasıdır. Ayrıca eşcinsellere yönelik tutumun bireyin dindarlık seviyesi, bireysel yenilikçilik ve eşcinsellere karşı sahip olunan bilgi ile anlamlı bir ilişkisi vardır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, bireyin medeni durumu, sigara ve alkol kullanıp kullanmaması, anne ve babasının eğitim seviyesi ve eşcinsel tanıdığının olup olmaması bireyin dindarlık seviyesini belirler. Ayrıca bireysel yenilikçilik ve eşcinsellere karşı olan tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların bireysel yenilikçilik durumları, katılımcıların yaşından, medeni durumundan, eğitim seviyesinden, gelir düzeyinden, yaşadığı yerden, sigara kullanıp kullanmamasından, eşcinsel tanıdığının olup olmamasından etkilenmiştir. Ayrıca, bireysel yenilikçilik ve eşcinsellere karşı olan tutum

arasında pozitif yönlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. Yenilikçiliğe açık olan katılımcıların eşcinsellere karşı daha pozitif tutum sergilediği görülmektedir. Ayrıca bireysel yenilikçilik ve dindarlık seviyesi arasında anlamlı ve negatif bir korelasyon olduğu bulgulanmıştır. Katılımcıların dindarlık seviyeleri arttıkça yenilikçiliğe, yeni fikirlere açık olma durumunun azaldığı görülmektedir.

Katılımcının anne ve babasının eğitim düzeyi ve medeni durumu eşcinsellik hakkında sahip olunan bilgi düzeyini etkilemektedir. Ayrıca eşcinsellere yönelik sahip olunan bilgi ile tutum ve dindarlık arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Eşcinselliğin medyada daha çok yer almasına, eşcinsel bireylerin geçmişe göre kendilerini daha rahat ifade edebilmelerine rağmen; eşcinsel bireylere yönelik varolan olumsuz tutum devam etmektedir. Eşcinsellere karşı varolan negatif tutum zaman zaman yerini fiziksel ve sözel şiddete bırakmaktadır. Çevrelerinden baskı gören eşcinsel bireyler kendilerini rahatça ifade edememektedir. Bunun sonucu olarak psikolojik sorunlar yaşayabilmektedir.

Toplumumuzda eşcinsellik ile ilgili bilinen çoğu bilgi eksik veya yanlıştır. Eşcinsellik bir hastalık, tedavi edilmesi gereken bir sapkınlık olarak görülmektedir. Eşcinsellik mide bulandırıcı, tiksindirici olarak tanımlanmaktadır. Bu durum eşcinsellik ile ilgili bilinen bilgilerin kulaktan dolma bilgilerden oluşmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü okullarımızda eşcinsellik ile ilgili bir bilgilendirici bir eğitim verilmemektedir. Dolayısıyla eşcinseller karşı olan olumsuz tutumu azaltmak için eşcinsellik ile ilgili doğru bilgilendirici eğitimlere yer verilmelidir.

Bu araştırma bazı bulgular sunmakla beraber bazı sınırlılıklara sahiptir. Bu sınırlılıklardan biri, örneklemin İzmir ili sınırları içerisinde yaşayan 150 esnaf ile yapılması ve araştırmaya tek bir meslek grubunun dahil edilmesi sonuçlarının genellenebilirliğini düşürmektedir. Sonuçların genellenebilirliğini arttırmanın böyle bir çalışmanın daha geniş bir örneklem ve farklı meslek grupları ile yapılmasıdır. Çalışmanın 4 anketten ve bir demografik bilgi

formundan oluşması katılımcıları zorlamıştır ve katılım esnasında sıkıldıkları gözlenmiştir. İstedikleri zaman çalışmayı durdurabilecekleri söylenmesine rağmen anketleri tamamlamayı tercih etmişlerdir. Bu durum verdikleri yanıtları etkilemiş olabilir.

KAYNAKÇA

- Adamczyk, A. ve Pitt, C. (2009). Shaping attitudes about homosexuality: The role of religion and cultural context. *Social Science Research* ,38, 338-351
- Akdaş-Mitrani, A. T. (2008) Eşcinsellere yönelik olumsuz tutumlar: meslek grupları ve ilişkileri özellikler. *Turkish Journal of Forensic Sciences*,7, 23-30.
- Alden, H. L., ve Parker, K. F. (2005). Gender role ideology, homophobia and hate crime: Linking attitudes to macro-level anti-gay and lesbian hate crimes. *Deviant Behavior*,26(4), 321-343
- Altemeyer B. (2001). Changes in attitudes toward homosexuals. *Journal of Homosexuality*, 42(2), 6375.
- Allport, W. G. (1954). *The nature of prejudice. 25th anniversary edition.* Addison-Wesley Pub. Co.
- Anderssen, N. (2002). Does contact with lesbians and gays lead to friendlier attitudes? A two year longitudinal study. *Journal of Community & Applied Social Psychology* ,12, 124-136
- Artan, T. ve Özkan, A. O.(2018). Asdep kapsamında istihdam edilen personellerin homofobi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(24), 1501-1514.
- Ayğar, H., Ayğar, B. B. ve Gündoğdu M. (2015). Mersin üniversitesi eğitim fakültesi öğrencilerinin eşcinsellere yönelik tutumları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 769-777

- Basow, S. A. ve Johnson, K. (2000). Predictors of homophobia in female college students. *Sex Roles*, 42(5/6), 391-404.
- Bek, G. M. ve Binark, M. (2000), Medyada kadın, *Ankara Üniversitesi Kadın Sorunlarını Araştırmave Uygulama Merkezi*, Ankara.
- Bergler, E., (1956). *Homosexuality: Disease or way of life?* New York: Collier
- Bieber, I., (1962). *Homosexuality: A psychoanalytic study of male homosexuals*. New York: Basic Boks,
- Brannon, L. (2002). *Gender: Psychological perspectives*. Boston: Allyn ve Bacon.
- Brown, J., Trevethan, R. (2010). Shame, internalized homophobia, identity formation, attachment style, and the connection to relationship status in gay men. *American Journal of Men's Health*.4(3), 267–276.
- Calzo, J. P. (2009). "Media exposure and viewers' attitudes toward homosexuality: evidence for mainstreaming or resonance?". *Journal of Broadcasting & Electronic Media*,53(2), 280-299
- Christie, D., ve Young, M., (1986). Self-concept of lesbian and heterosexual women. *Psychological Reports*,59, 1279-1282
- Çelik, C.(2003). Değişkenler ve boyutlar bağlamında Türkiye’de dini hayatın incelenmesi. *Bilimhane*, 171
- Çırakoğlu, O. C. (2006). Perception of homosexuality among Turkish university students: the roles of labels, gender, and prior contact. *The Journal of Social Psychology*, 146, 293-305.

Çolak, Ö. (2009). *Eşcinsellere yönelik nefret suçları ve toplumun bu suçlar kapsamında faile ve mağdura yönelik tutumları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

Dalvi, S. (2004) “*Homosexuality and the European Court of human rights: Recent judgments against the United Kingdom and their impact on other signatories to the European Convention of human rights*”.01-12-2004, <https://escholarship.org/uc/item/1qb9c6hh>

Davison, K. G., Frank, B. W. (2007). Sexualities, genders, and bodies in sport: changing practices of inequity. *Sport and Gender in Canada*, 178-193.

D'Augelli, A. R., Rose, M. L. (1990) Homophobia in a university community: Attitudes and experiences of heterosexual freshmen. *Journal of College Student Development*, 31(6), 484-491.

Deaux, K., & Kite, M. E. (1987). Thinking about gender. In B. B. Hess & M. M. Ferree (Eds.), *Analyzing gender: A handbook of social science research* (ss. 92-117). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

Deaux, K. ve Lewis, L. L. (1984). Structure of gender stereotypes: Interrelationships among components and gender label. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(5), 991-1004.

Doğan, T. L. (1998). *Utaniyorum ama gazeteciyim Türkiye ve Yunanistan'da gazetecilik*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Doğan, S., Doğan, M., Beştepe, E. ve Eker, E. (2008). Eşcinsellik tutum ölçeği geliştirilmesi, geçerlilik ve güvenirlik çalışması: Bir ön çalışma. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 84-90.
- Duyan, V. ve Duyan, G. (2005). Turkish social work students' attitudes toward sexuality. *Sex Roles*, 52 (9/10), 697-706.
- Duyan, V. ve Gelbal, S. (2004). Lezbiyen ve geylere yönelik tutum (LGYT) ölçeği: Güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Turkish Journal of HIV/AIDS*, 7(3), 106-112.
- Duyan, V. , Gelbal, S.(2006). Attitudes of university students toward lesbians and gay men in Turkey. *Sex Roles*, 55, 573-579.
- Ercan, H. (2005). "Türkiye'deki Gazetelerde Cinsellik", *Türk AIDS-HIV Dergisi*,8 (2), 61-69.
- Ertuğ, N. ve Kaya, H. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profilleri ve yenilikçiliğin önündeki engellerin incelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi*, 14(3), 192-197
- Feng, Y., Lou, C., Gao, E.,Tu, X.,Cheng, Y., Emerson, M., Zabin, L., (2011).Adolescents' and young adults' perception ofhomosexuality and related factors in three Asian cities. *Journal of Adolescent Health*, 52-60
- Frost, D.M., Meyer, I. H.(2009). Internalized homophobia and relationship quality among lesbians, gay men and bisexuals. *Journal of Counseling Psychology*. 56(1), 97–109.
- Froyum, M. C. (2007). 'At least I'm not gay': Heterosexual identity making among poor black teens", *Sexualities*,5, 603 – 622.

Garnets, L.D. ve Kimmel, D.C. (2003). Psychological dimensions of sexual prejudice, discrimination, and violence. *Psychological perspectives on lesbian, gay, and bisexual experiences* (2th ed.) içinde (149-156). NY:Columbia University Press

Gelgeç, A., Öktem, P.(2008). “Media discourses on homosexuality and managing heterosexism in Turkey”, art, culture and public sephere: Expressive and instrumental values in economic and sociological perspectives conference. Venedik

Gençöz, T., Yüksel, M. (2006). Psychometric properties of the Turkish version of the internalized homophobia scale. *Archives of Sexual Behavior*, 35, 597-602.

Gonsiorek, J. C. ve Weinrich J. D. (1991). *Homosexuality: Research implications for public policy*. Newbury Park, Calif. : Sage Publications

Göçen, A., Balay, R., Kaya, A.ve Adıgüzel, A.(2014). Öğretmen adaylarının bireysel yenilikçilik özellikleri ile öğrenmeye ilişkin tutum düzeyleri. *Milli Eğitim*, 204

Güney, N., Kargı, E. ve Çorbacı-Oruç, A. (2004). Üniversite öğrencilerinin eşcinsellik konusundaki görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Journal of HIV/AIDS*,7,131-137.

Günay, Ü. (1979) *Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat*. İstanbul: Dergah Yayınları

Haeberle, E. J. (2001) “Gamalı Haç, Pembe Üçgen Ve Sarı Yıldız: Nazi Almanyası’nda Seksolojinin Çöküşü Ve Eşcinsellere Zulmedilmesi”, *Tarihten Gizlenenler – Geyve Lezbiyen Tarihine Yeni Bir Bakış* – içinde, ed. M. J. Vicinus, M. B. Duberman, G. Chauncey, Ankara: Phoneix Yayınevi.

- Harris, M., Nightengale, J., ve Owens, N. (1995). Health care professionals' experience, knowledge, and attitudes concerning homosexuality. *Journal of Gay and Lesbian Social Services*, 2(2), 91- 10.
- Hasta, D. ve Ercan, A. (2010). Homofobinin otoriteryanizm ve sosyal baskınlık yönelimi ile ilişkisi. *XVII. Ulusal Sosyal Psikiyatri Kongresi*, İstanbul.
- Heath, J. ve Goggin, K. (2009). Attitudes towards male homosexuality, bisexuality, and the down low lifestyle: Demographic differences and HIV implications. *Journal of Bisexuality*, 9 (1), 17-31
- Herek, G. M. (1984). Beyond "Homophobia": A social psychological perspective on attitudes toward lesbians and gay men. *Journal of Homosexuality*, 10(1/2), 1-21.
- Herek, G. M. (1988). "Heterosexual's Attitudes toward Lesbians and Gay Men: Correlates and Gender Differences", *The Journal of Sex Research*, 4, 451 – 477.
- Herek G. M. (1991). "Stigma, Prejudice, and Violence Against Lesbians and Gay Men", *Homosexuality – Research Implications For Public Policy – içinde*, ed. J. C. Gonsiorek, J. D. Weinrich, United States of America: Sage Publication.
- Herek G. M (2000). The psychology of sexual prejudice. *Current Directions in Psychological Science*, 9, 19-22.
- Herek, G. M. (2000). Sexual prejudice and gender: Do heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men differ? *Journal of Social Issues*, 56 (2), 251-266.

Herek, G. M. (2000). *Homosexuality*. In A. E. Kazdin (Ed.), *Encyclopedia of psychology*. Washington, DC: American Psychological Association and Oxford Univer. Press., 49-153.

Herek, G. M. (2003). The psychology of sexual prejudice. L. Garnets, (Ed.). *Psychological perspectives on lesbian, gay, and bisexual experiences içinde* (157-164). NY: Columbia University Press.

Herek, G. M. ve Berrill K. T. (1992) *Hate crimes: Confronting violence against lesbians and gay men*. Newbury Park, CA: Sage,

Herek, G. M. ve Capitanio, J. P. (1995). Black heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men in the United States. *The Journal of Sex Research*, 32 (2), 95-105.

Herek, G. M. ve Glunt, E. K. (1993). Interpersonal contact and heterosexuals' attitudes toward gay men: Results from a national survey. *The Journal of Sex Research*, 30 (3), 239-244.

Herek, G. M. ve Gonzalez-Rivera, M. (2006). Attitudes toward homosexuality among U.S. residents of Mexican descent. *The Journal of Sex Research*, 43 (2), 122-135.

Hoşcan, Özlem (2006). *The media portrayal of homosexuality in the Turkish Press between 1998 and 2006*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Ankara

Hyde, J. S. ve DeLamater, J. D. (1994). *Understanding human sexuality*. NY: McGraw-Hill.

Jenkins, M., Lambert, E. G. ve Baker, D. N. (2009). The attitudes of black and white college students toward gays and lesbians. *Journal of Black Studies*, 39 (4), 589-613.

Karaca, F. (2000). *Ölüm Psikolojisi*, İstanbul: Beyan Yayıncılık

Kayasandık, A. E. (2017). Öğretmenlerin bireysel yenilikçilik ve değişime hazır olmalarının algılanan örgütsel destek ile ilişkisi: Samsun'da bir çalışma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 54, 511-527

Kayıklık, H. (2003). *Orta .yaş ve Yaşlılıkta Dinsel Eğitimler*. Adana: Baki Kitabevi

Kılıçer, K., Odabaşı, H. F.(2010). Bireysel yenilikçilik ölçeği(byö): Türkçeye uyarlama, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 150-164

Kınter, N.(2008). *Benlik Saygısı ve Dindarlık İlişkisi*. İstanbul: Akademisyen Kitabevi

King, M., Semlyen, J., Tai, S. S., Killaspy, H., Osborn, D., Popelyuk, D., Nazareth, I. (2008). A systematic review of mental disorder, suicide and deliberate self harm in lesbian, gay and bisexual people. *BMC Psychiatry*. 8(1), 70

Kite, M. E. (1984). Sex differences in attitudes toward homosexuals: A metaanalytic review. *Journal of Homosexuality*,10(1/2), 69-81.

Kite, M. E. ve Whitley, B. E. (1996). Sex differences in attitudes toward homosexual persons, behaviors, and civil rights a meta-analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22 (4), 336-353.

Kornblum, W. ve Julian, J. (2001). *Social problems*. London: Prentice Hall

Korucu A. T. ve Olpak Y. Z.(2015) Öğretmen adaylarının bireysel yenilikçilik özelliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama.*, 5(1), 111-127.

Kurt, A. (2009). Dindarlığı etkileyen faktörler. *T.C. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2) ,1-26

Köktaş, M. E. (1993). *Türkiye’de Dini Hayat*. İstanbul: İşaret Yayınları.

LaMar, L., Kite.M. (1998). Sex differences in attitudes toward gay men and lesbians: A multidimensional perspective. *Journal of Sex Research*, 35, 189-196.

Lambdaİstanbul Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi (2006). *Ne yanlış ne de yalnızız! Bir alan araştırması: Eşcinsel ve biseksüellerin sorunları*. İstanbul: Berdan Matbaacılık

Lewis, G. B. ve Taylor, H. E. (2001). Public opinion toward gay and lesbian eachers. *Review of Public Personnel Administration*, 21 (2), 133-151.

Louderback, L. A. ve Whitley, B. E. (1997). Perceived erotic value of homosexuality and sex-role attitudes as mediators of sex differences in heterosexual college students’ attitudes toward lesbians and gay men. *The Journal of Sex Research*, 34 (2), 175-187.

Mehmedoğlu, A. U. (2004.) *Kişilik ve Din*, İstanbul: Dem Yayıncılık

- Mora, N. (2008). Medya, toplum ve haber kaynağı olarak sembolik seçkinler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1)
- Mutlu, K. (1989). Bir Dindarlık Ölçeği: Sosyoloji'de yöntem üzerine bir tartışma (The religiosity scale: the discussion of methodology in sociology). *İslami Araştırmalar (Islamic Research)*, 3, 194-199.
- Oksal, A.(2008). Turkish family members' attitudes toward lesbians and gay Men, *Sex Roles*, 58(7), 514-525
- Ok, Ü. Ve Cihirlioğlu, F. G. (2011). Kadınlar mı yoksa erkekler mi daha dindar? *Journal of World of Turks*, 3(1), 121-141
- Pereira, H., Rodrigues, P. (2015). Internalized homophobia and suicidal ideation among LGB youth. *Journal of Psychiatry*. 18(2), 229.
- Ratcliff, J. J., Lassiter, G. D., Markman, K. D. ve Snyder, C. J. (2006). Gender differences in attitudes toward gay men and lesbians: The role of motivation to respond without prejudice. *Society for Personality and Social Psychology*, 32 (10), 1325-1338.
- Sakallı, N. (2002a). Application of the attribution value model of prejudice to homosexuality. *The Journal of Social Psychology*, 142 (2), 264-271.
- Sakallı, N. (2002b). The relationship between sexism and attitudes toward homosexuality in a sample of Turkish college students. *Journal of Homosexuality*, 42, 51-62.
- Sakallı, N. (2002c). Pictures of male homosexuals in the heads of Turkish college students: The effects of sex difference and social contact on stereotyping. *Journal of Homosexuality*, 43(2), 111-125.

- Sakallı, N. ve Uğurlu, O. (2001). Effects of social contact with homosexuals on heterosexual Turkish university students' attitudes towards homosexuality. *Journal of Homosexuality*, 42 (1), 53-62.
- Sakallı, N. ve Uğurlu, O. (2002a). Effects of social contact with homosexuals on heterosexual Turkish University students' attitudes towards homosexuality." *Journal of Homosexuality* 42(1), 53-62
- Sakallı, N. ve Uğurlu, O. (2002b). Çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17 (49), 47-58.
- Sakallı, N. ve Uğurlu, O. (2003) The effect of social contact with a lesbian person on the attitude change toward homosexuality in Turkey. *Journal of Homosexuality* 44(1), 111-119.
- Sakallı, N. ve Uğurlu, O.(2004). Eşcinsellik ve eşcinselliğe ilişkin tutumlar: Önyargı ve ayrımcılık. *Kaos GL Lezbiyen ve Geylerin Sorunları 2003 Sempozyum Kitabı* (51-63). Ankara: Ayrıntı Basımevi.
- Sakallı, N. ve Uğurlu, O. (2006). Eşcinsellere ilişkin tutumlar: Türkiye'de yapılan görgül çalışmalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 9 (17), 53-69.
- Saraç, L. (2008). Sporda homofobi ölçeği: Türkçe'ye çevrilmesi ve adaptasyonu. *Spor Bilimleri Dergisi*, 19 (4), 238-249.
- Saraç, L. (2012). The relationships between homophobic attitudes and religiosity among Turkish physical education teacher majors. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 17(3), 277-287.

- Saraç, L. (2012). Attitudes of future physical education teachers in Turkey toward lesbians and gay men. *Psychological Reports: Sociocultural Issues in Psychology*, 111(3), 765-775.
- Schellenberg, G. E., Sears A. ve Hirt, J. (1999) "Attitudes toward homosexuals among students at a Canadian University. *Sex Roles*, 139 – 152.
- Shackelford, T. K. ve Besser, A. (2007). Predicting attitudes toward homosexuality: Insights from personality psychology. *Individual Differences Research*, 5 (2), 106-114.
- Smith, T. W. (2011). Public attitudes toward homosexuality. *NORC/University of Chicago*.
- Snively, C. A., Kreuger, L., Stretch, J. J., Watt, W. ve Chadha, J. (2004). Understanding homophobia. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 17 (1), 59-81.
- Steffens, M. C. ve Wagner, C. (2004). Attitudes toward lesbians, gay men, bisexual women, and bisexual men in Germany. *The Journal of Sex Research*, 41 (2), 137-149.
- Swank, E. ve Raiz, L. (2010). Attitudes toward gays and lesbians among undergraduate social work students. *Affilia: Journal of Women and Social Work*, 25 (1), 19-29.
- Şah, U. (2009). *Türkiye'deki gençlerin cinsel yönelimlerine ilişkin sosyal temsilleri ve homofobi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

- Şah, U.(2012). Eşcinselliğe, biseksüelliğe ve tansseksüelliğe ilişkin tanımlamaların homofobi ve LGBT bireylerle tanışıklık düzeyi ile ilişkisi. *“Psikoloji Çalışmaları Dergisi* 32(2), 23-49.
- Theodore, P. S. ve Basow, S. A. (2000). Heterosexual masculinity and homophobia. *Journal of Homosexuality*, 40 (2), 31-48.
- Taplamacioğlu, M. (1962). Yaşlara göre dini yaşayışın şiddet ve kesafeti üzerinde bir anket denemesi. *AÜİF Dergisi*, 10, 149-150
- Tin, L. G. (2008). *Dictionary of homophobia: A global history of gay and lesbian experience*. Vancouver: Arsenal Pulp Press.
- Utlı, H. ve Doğru, V. B. (2018). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 23-32
- Uysal, V. (2006). *Türkiye’de Dindarlık ve Kadın*, İstanbul: Dem Yayıncılık
- Uysal, V. (1995). İslami dindarlık ölçeği üzerine bir pilot çalışma. *İslami Araştırmalar*, VIII,3-4, 263-271.
- Nierman, A. J., Thompson, S. C., Bryan, A. ve Mahaffey, A. L. (2007). Gender role beliefs and attitudes toward lesbians and gay men in Chile and the U.S. *Sex Roles*, 57, 61-67.
- Vanessa, B. (2004). *Cinsel çeşitlilik yönelimler politikalar haklar ve ihlaller*. (H. Doğan, Çev.) İstanbul: Metis Yayınevi.
- Yeğin. H.İ. (2017). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin bireysel yenilikçilik düzeyleri. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(4), 239-262

- Zastrow C ve Kirst-Ashman K. K. (2001). *Understanding human behavior and the social environment*. USA: Brooks/Cole
- Walch, S. E., Orlosky, P. M., Sinkkanen, K. A. ve Stevens, H. R. (2010). Demographic and social factors associated with homophobia and fear of AIDS in a community sample. *Journal of Homosexuality*, 57 (2), 310-324.
- Weishut, D. J. N. (2000). Attitudes toward homosexuality: An overview. *The Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences*, 37 (4), 308-319
- Whitley, B. E. (2009). Religiosity and attitudes towards lesbians and gay men: A meta-analysis. *The International Journal for the Psychology of Religion* .,19, 21-38.
- Whitley, B. E., Jr. ve Ægisdóttir, S. (2000). The gender belief system, authoritarianism, social dominance orientation, and heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men. *Sex Roles*, 42, 947-967.
- Wills, G. ve Crawford, R. (1999). Attitudes toward homosexuality in Shreveport-Bossier City, Louisiana. *Journal of Homosexuality*,38(3), 97-116.
- Xu, W., Zheng, L., Xu, Y., Zheng, Y. (2017). Internalized homophobia, mental health, sexual behaviors and outness of gay/ bisexual men from Southwest China. *International Journal for Equity in Health*, 16(1), 36

EK 1. Demografik Bilgi Formu

1.Cinsiyet: Kadın ☐ Erkek ☐

2.Cinsel Yönelim: Homoseksüel (Hem cinsine cinsel, duygusal ilgi duyma) ☐

Heteroseksüel (Karşı cinse cinsel, duygusal ilgi duyma) ☐

Biseksüel (Her iki cinse cinsel, duygusal ilgi duyma) ☐

Emin değilim ☐

Yanıt vermek istemiyorum ☐

3.Yaşınız:

4.Eşcinsel tanıdığınız var mı? Evet ☐ Hayır ☐

5.Eşcinsel bir tanıdığınız var ise kaç yıldır tanıyorsunuz?

5 yıldan daha az ☐

5 yıldan daha fazla ☐

6.Eşcinsel bir tanıdığınız var ise nereden tanıyorsunuz ?

Aile ☐

Akraba ☐

Yakın Arkadaş ☐

İş Arkadaş ☐

Okul Arkadaş ☐

Komşu ☐

Diğer

7.Medeni durumunuz: Evli ☐ Bekar ☐ Boşanmış ☐ Ayrı Yaşıyor ☐

8.Eğitim seviyeniz: İlkokul ☐

Ortaokul ☐

Lise ☐

Üniversite ☐

Yüksek Lisans / Doktora ☐

9. Gelir Düzeyiniz: 0 - 1600 ☐

1600 - 3000 ☐

3000 - 5000 ☐

5000 – 7000 ☐

7000 - ☐

10. Gelir düzeyinizi nasıl tanımlarsınız?

Düşük ☐

Orta ☐

Yüksek ☐

11. Aşağıdaki maddelerden alışkanlık düzeyinde olanları işaretleyiniz.

• Sigara;

Alışkanlık düzeyinde ☐

Alışkanlık düzeyinde değil ☐

• Alkol;

Alışkanlık düzeyinde ☐

Alışkanlık düzeyinde değil ☐

12. Annenizin eğitim düzeyi nedir?

Okur yazar değil ☐

Eğitimsiz okur yazar ☐

İlkokul ☐

Ortaokul ☐

Lise ☐

Üniversite ☐

Yüksek Lisans / Doktora ☐

13. Babanızın eğitim düzeyi nedir?

Okur yazar değil ☐

Eğitimsiz okur yazar ☐

İlkokul ☐

Ortaokul ☐

Lise ☐

Üniversite ☐

Yüksek Lisans / Doktora ☐

14. Yaşamınızın çoğunu geçirdiğiniz yer ?

Köy ☐

Kasaba ☐

Şehir ☐

Metropol (Ankara, İstanbul, İzmir) ☐

15.Daha önce eşcinseller ile ilgili yapılan araştırmaya katıldınız mı?

Evet ☐

Hayır ☐

EK 2. Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum Ölçeği - LGYT

Tutum Maddeleri	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Erkek eşcinsellerin (geylerin) iğrenç olduğunu düşünüyorum.	()	()	()	()	()
Erkek eşcinselliği bir sapkınlıktır.	()	()	()	()	()
Erkek eşcinselliği erkeklerdeki cinselliğin doğal bir dışavurumudur.*	()	()	()	()	()

EK 3. Dindarlık Ölçeği - DÖ

		Kesinli ke katılıyo rum (5)	Katılıyor m (4)	Kararsı zm (3)	Katılmıyoru m(((2)	Kesinlikle atılmıyorun (1)
1.	Din, gerçeği ve güzelliği aramadır.					
2.	Günlük hayatta her türlü kararımı Kur’anda belirtilen esaslara göre veririm.					
3.	Dini konuları tartışmamak gerekir.					

EK 4. Bireysel Yenilikçilik Ölçeği - BYÖ

Yönerge:		Uygunluk Düzeyi				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ortadayım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
s1	Arkadaşlarım öneri veya bilgi almak için sık sık bana başvururlar.	☐	☐	☐	☐	☐
s2	Yeni fikirleri denemekten hoşlanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
s3	Bir şeyi yapmanın yeni yollarını ararım.	☐	☐	☐	☐	☐

EK 5. Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Formu – EYBF

Yönerge: Sizlerin eşcinsellik ile ilgili aşağıda verilmiş olan ifadelerin doğruluğu ya da yanlışlığına yönelik fikirlerinizi merak ediyoruz. Lütfen her bir ifadenin doğru olduğunu düşünüyorsanız “doğru”, yanlış olduğunu düşünüyorsanız “yanlış” kutucuğuna çarpı işareti (X) koyunuz.

Katkılarınız için teşekkür ederiz.

		Doğru	Yanlış
1.	Eşcinsellik çocukların büyürken geçtikleri bir safhadır.		
2.	Eşcinsel davranışlar sergileyen bir çocuk büyüyünce eşcinsel olur.		
3.	Eşcinsel bireyleri heteroseksüel bireylere dönüştürme olasılığı büyüktür.		

EK 6. Gönüllü Bilgilendirme ve Onay Formu

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans tezi kapsamında Dr. Hande ÇELİKAY SÖYLER danışmanlığında Psikolog Göksu BORLU tarafından yürütülecek olan “Eşcinsellere yönelik tutumların dindarlık düzeyi, yenilikçiliğe açık olma durumu, eşcinselliğe yönelik bilgi düzeyleri açısından bir değerlendirme.” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Araştırma; gönüllü olan katılımcılar ile yürütülecektir. Araştırmacı tarafından size 4 farklı tutum ölçeği ve 1 adet bilgi formu sunulup cevaplandırmanız istenecektir. Bu ölçekler araştırma için veri sağlayacaktır.

Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkında sahipsizsiniz. Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen formlardaki soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

Araştırmaya katıldığınız ve tüm soruları içtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ederiz...

Tez Yazarı/Araştırmacı

Göksu BORLU
Yakın Doğu Üniversitesi
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans
PSİKOLOG

Tez Danışmanı

Dr. Hande ÇELİKAY SÖYLER
Yakın Doğu Üniversitesi Öğretim Üyesi

ONAM

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya/gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı, soru sorma ve tartışma imkânı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi ve bıraktığım takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı:

Kabul ediyorum ☐

Kabul etmiyorum ☐

Ek 7. Özgeçmiş

Göksu Borlu, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü'nden 2016 yılında mezun olmuştur. Lisans mezuniyet sonrası çeşitli terapi ve test eğitimlerinin yanında Dokuz Eylül Üniversitesi Pedagojik formasyon eğitimini de tamamladı. 2016-2018 yılları arasında özel bir psikiyatri kliniğinde psikolog olarak çalışmıştır. 2018 yılından beri ise özel bir okulda psikolog olarak görev yapmaktadır.

Ek 8. İntihal Raporu

göksu

ORIJINALLIK RAPORU

%**6**

BENZERLİK ENDEKSİ

%**6**

İNT ERNET
KAYNAKLARI

%**3**

YAYINLAR

%

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

docs.neu.edu.tr

İnt ernet Kaynağı

%**2**

2

www.arastirmax.com

İnt ernet Kaynağı

%**1**

3

studylibtr.com

İnt ernet Kaynağı

<%**1**

4

www.scribd.com

İnt ernet Kaynağı

<%**1**

5

sbk2017.org

İnt ernet Kaynağı

<%**1**

6

ilkogretim-online.org.tr

İnt ernet Kaynağı

<%**1**

7

www.efdergi.hacettepe.edu.tr

İnt ernet Kaynağı

<%**1**

8

tr.scribd.com

İnt ernet Kaynağı

<%**1**

9

DEMİRCİOĞLU, Tuba, KONOKMAN YAVUZ,

Ek 9. Etik Kurul Onayı

25.09.2018

Sayın Dr. Hande Çelikay

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2018/233 proje numaralı ve **“Eşcinsellere Yönelik Tutumların Dindarlık Düzeyi, Yenilikçi1iğe Açık Olma Durumu, Eşcinselliğe Yönelik Bilgi Düzeyleri Açısından Bir Değerlendirme”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz